EPG

ARGUMENTE PENTRU O LEGE A CLIMEI ÎN ROMÂNIA

ANA-MARIA NICULICEA
LUCIANA MIU
MIHNEA CĂTUȚI

Octombrie 2023

Argumente pentru o lege a climei în România

Studiu realizat de:

Energy Policy Group (EPG)
Strada Termopile nr. 1, Sector 2, București
www.enpg.ro, office@enpg.ro

Despre EPG:

Energy Policy Group (EPG) este un think-tank independent, non-profit, specializat în politici energetice și climatice. EPG realizează analize de politici bazate pe date privind decarbonizarea sectoarelor energetic, industrial, al construcțiilor și transporturilor. Se concentrează geografic în principal pe Uniunea Europeană și Europa de Sud-Est, dar analizele sale țin cont de tendințele globale ale pieței, precum și de cele tehnologice și geopolitice. EPG are sediul în București, România, unde a fost înființată în 2014.

Modalitate sugerată de citare:

Energy Policy Group (2023), Argumente pentru o lege a climei în România

Mulțumiri:

Adresăm mulțumiri speciale Caterinei Oproiu pentru ajutorul acordat la realizarea infograficelor.

Cuprins

Cuprins iii
Lista tabelelor și figurilor iii
Sumar executiv iv
Lista acronimelor vii
Introducere 1
Politici și instituții pentru schimbările climatice în România 6
1.1. Peisajul politicii din România privind clima 6
1.2. Responsabilități instituționale în privința schimbărilor climatice 9
1.3. Legiferarea eliminării treptate a cărbunelui în România: un exemplu de proces de politică climatică 13
Argumente pentru o lege a climei în România: beneficii și provocări 14
Elaborarea unei legi-cadru a climei: opțiuni și exemple 20
Recomandări pentru România 24
Anexă: O prezentare generală a legilor-cadru privind clima în statele membre ale UE vii
Bibliografie xiv

Lista tabelelor și figurilor

Tabelul 1. Lista legilor privind clima adoptate în Europa 3
Tabelul 2. Elementele de bază ale legilor-cadru privind clima în statele membre UE. vii

Figura 1. Contextul politicilor României în domeniile energiei, industriei și mediului. 8
Figura 2. Contextul instituțional al României în ceea ce privește politica climatică. 11

Sumar executiv

Regulamentul privind guvernanța uniunii energetice și a acțiunilor climatice (2018) și Legea europeană a climei (2021) ale UE aliniază statele membre la angajamentele climatice asumate în cadrul Acordului de la Paris din 2015, prin stabilirea unui obiectiv de atingere a neutralității climatice până în 2050, precum și prin stabilirea unor mecanisme de implementare și de raportare. La nivel național, 11 state membre ale UE au adoptat, la rândul lor, legi-cadru a climei, care stabilesc obiective naționale de reducere a emisiilor și prezintă mecanismele de realizare a acestora pe termen lung, în timp ce alte 5 state membre au legiferat și ele acțiunile privind clima, dar într-un mod mai puțin cuprinzător. Legile-cadru privind clima variază foarte mult de la o țară la alta, dar au în comun unele elemente de bază, cum ar fi obiectivele de reducere a emisiilor pe termen lung, mecanismele de coordonare internă, sistemele de monitorizare și revizuire, organismele științifice consultative independente și dispozițiile privind participarea publică. În pofida faptului că legile-cadru privind clima sunt instrumente relativ recente, s-au înregistrat dovezi ale impactului pozitiv.

În prezent, România nu dispune de un cadru cuprinzător de politici climatice și, pentru a formula obiective și planuri, se bazează în principal pe legislația UE transpusă. Responsabilitățile instituționale privind schimbările climatice tind să fie dispersate, insuficient coordonate, cu mecanisme slabe de responsabilizare și o lipsă de planificare pe termen lung bazată pe dovezi științifice.

În pofida acestor provocări, activitățile recente din domeniul politicilor publice arată că România poate fi proactivă în elaborarea politicilor climatice; de exemplu, legea națională de eliminare treptată a cărbunelui, adoptată în 2022, și includerea unui obiectiv de neutralitate climatică până în 2050 în strategia pe termen lung (STL) la nivel național. Acest impuls trebuie să culmineze cu transpunerea în legislație a obiectivelor României în materie de climă prin adoptarea unei legi-cadru naționale privind clima.

O lege-cadru a climei în România trebuie să includă:

- **Obiective clare și obligatorii de reducere a emisiilor pe termen scurt și lung** (la nivelul întregii economii și la nivel sectorial), aliniate la obiectivul de neutralitate climatică până în 2050 și la traiectoriile din cadrul EU ETS, Regulamentului privind partajarea eforturilor și Regulamentul LULUCF. Acestea trebuie să fie revizuite periodic, iar legea ar trebui să includă o dispoziție împotriva regresului.
- Un set de **instrumente de planificare la nivelul întregii economii și sectoriale** (inclusiv, dar fără a se limita la PNIESC și STL), cu un angajament de revizuire și actualizare periodică. Legea climei trebuie să facă referire la implementarea Regulamentului privind guvernanța și să consolideze eficacitatea PNIESC și a STL, ca instrument complementar pentru atingerea obiectivelor Uniunii. În plus, legea ar putea stipula elaborarea de planuri

sau strategii sectoriale pentru sectoarele care au beneficiat de mai puțină atenție, precum industria și agricultura.

- **Un buget de carbon** (la nivelul întregii economii sau sectorial) pentru a asigura îndeplinirea obiectivelor intermediare. Aceste bugete trebuie să acopere un interval de timp limitat (de exemplu, 10 ani cu o revizuire la 5 ani) și să fie reduse progresiv pentru a atinge obiectivele de reducere a emisiilor.
- **Responsabilități instituționale clare** pentru a asigura coerența politicilor. În acest scop, responsabilitățile Comitetului interministerial privind schimbările climatice ar putea fi extinse pentru a asigura coordonarea obligațiilor ministeriale de implementare a legii-cadru privind schimbările climatice și a strategiilor sectoriale. Ministerele Economiei, Mediului, Energiei și Dezvoltării ar putea delega câte o echipă sau un departament responsabil cu raportarea privind realizarea obiectivelor sectoriale și implementarea dispozițiilor sectoriale ale legii climei.
- Un angajament de a stabili **un organism consultativ științific independent și prevăzut cu resurse suficiente** care să ghideze elaborarea politicilor și să responsabilizeze guvernele. Acest grup va fi numit de guvern, pe o perioadă determinată, și va fi alcătuit din experți independenți din mediul academic, institute de cercetare, *think-tank*-uri, sectorul public sau privat, care au o experiență avansată în diferite subiecte legate de atenuarea schimbărilor climatice și de adaptarea la acestea. Acesta trebuie să aibă un secretariat specializat, cu personal și resurse proprii pentru a efectua cercetări și analize preliminare. Organismul consultativ științific independent ar putea fi constituit după modelul Consiliului Economic și Social, care trebuie să fie consultat atât de Parlament, cât și de Guvern atunci când adoptă legi. Rolul său ar putea include emiterea de rapoarte bienale de progres către Parlament și furnizarea de avize și recomandări privind politicile climatice propuse, pe care guvernul ar fi obligat să le consulte.
- **Un sistem MRV clar**, inclusiv evaluarea periodică a impactului, raportarea cel puțin o dată la doi ani și utilizarea unor metodologii de evaluare a impactului bazate pe dovezi, inclusiv referitor la impactul socio-economic. Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor ar putea fi instituția desemnată să aplice sistemul MRV, în timp ce organismul consultativ științific independent ar evalua rezultatele și ar recomanda măsuri suplimentare. Legea ar trebui să includă dispoziții care să oblige guvernul să întreprindă acțiuni suplimentare în cazul în care se constată că obiectivele intermediare nu sunt îndeplinite.
- Obligații **privind implicarea incluzivă și transparentă a părților interesate** , inclusiv în cadrul evaluărilor periodice de impact. Legea trebuie să prevadă dispoziții privind îmbunătățirea și consolidarea participării publicului la planurile climatice și la revizuirile legislative, inclusiv prin punerea la dispoziție a documentelor pentru comentarii, implicarea activă a societății civile și crearea unei platforme permanente de implicare a părților interesate. Pentru a se asigura că se ia în considerare contribuția părților interesate, recomandările acestora ar putea fi integrate în raportul organismului consultativ științific independent, la care guvernul trebuie să dea un răspuns.

- Obligații ca **viitoarele politici din toate domeniile să abordeze problemele legate de schimbările climatice** și pentru ca politicile energetice și climatice să includă evaluarea impactului socio-economic și măsuri de tranziție justă, în conformitate cu dispozițiile legii climei. Acest tip de integrare a aspectelor climatice ar putea fi aplicat prin cerința ca ministerele să elaboreze foi de parcurs sectoriale pentru reducerea emisiilor din sectoarele lor, cu obiectivul general al neutralității climatice.
- **O indicare clară a necesarului de resurse** (inclusiv de finanțare și capacitate administrativă) pentru consolidarea și punerea în aplicare a legii-cadru privind clima, pornind de la exemplele unor țări precum Franța sau Spania.

Lista acronimelor

CCGT	Centrală pe gaz ciclu combinat
DEE	Directiva privind eficiența energetică
DPEC	Directiva privind performanța energetică a clădirilor
EPG	Energy Policy Group
ETS	Sistemul de comercializare a certificatelor de emisii
CE	Comisia Europeană
UE	Uniunea Europeană
HG	Hotărâre de guvern
GES	Gaze cu efect de seră
GISC	Grupul interguvernamental privind schimbările climatice
STL	Strategie pe termen lung
MRV	Monitorizare, raportare și verificare
CSN	Contribuții stabilite la nivel național
PNIESC	Planul național integrat pentru energie și schimbări climatice
PNRR	Planul național de redresare și reziliență
PV	Fotovoltaice
RED	Directiva privind energia regenerabilă
UK	Regatul Unit

Introducere

Atenuarea și adaptarea la schimbările climatice reprezintă o prioritate atât la nivelul UE, cât și la nivel global, această problemă fiind în topul agendei politice din întreaga lume. La nivel internațional, amenințarea pe care o reprezintă schimbările climatice a fost reiterată prin ultimul raport al Grupului Interguvernamental privind Schimbările Climatice (GISC), care menționează daunele majore aduse mediului și societății, legate de schimbările climatice provocate de om, în special de fenomenele meteorologice extreme. Din cauza activităților umane care emit gaze cu efect de seră (GES), creșterea medie a temperaturii globale între 2011 și 2020 a ajuns la 1,1℃ peste nivelurile preindustriale (GISC, 2023).

Acordul de la Paris din 2015 a fost primul acord global obligatoriu, de atenuare a schimbărilor climatice și de limitare a creșterii temperaturilor globale la 2℃ peste nivelurile preindustriale (cu o ambiție de 1,5℃). Acesta stabilește în mod clar un obiectiv privind clima și prevede un mecanism general de guvernanță care permite țărilor să își stabilească propriile obiective privind schimbările climatice și măsuri de atenuare, concretizate în contribuțiile stabilite la nivel național[1] (CSN) ale statelor (CCONUSC, 2023a). În pofida unei dezvoltări semnificative a politicilor și legilor climatice în urma Acordului de la Paris, actualele CSN nu sunt suficient de ambițioase pentru a atinge obiectivul de 1,5°C (GISC, 2023) și nu există mecanisme puternice de responsabilizare pentru țările care nu reușesc să îndeplinească aceste obiective CSN deja insuficiente (MIT Climate Portal, 2022). Având în vedere provocările inerente ale guvernanței internaționale în materie de climă, ambițiile climatice trebuie să fie impulsionate în continuare de politica la nivel național.

Uniunea Europeană (UE), semnatară a Acordului de la Paris, prezintă o singură CSN în numele tuturor statelor membre și a elaborat un acquis substanțial de legislație în domeniul energiei și al climei pentru a-și materializa ambițiile. În 2019, UE a prezentat un set general de obiective și propuneri pentru atenuarea schimbărilor climatice în cadrul Pactului Verde European (*European Green Deal*), cu scopul de a ajunge la zero emisii nete de GES până în 2050 la nivelul UE (CE, 2019). Ulterior, Legea europeană a climei a făcut ca acest obiectiv să fie obligatoriu și a stabilit un obiectiv intermediar de reducere a emisiilor nete de GES cu 55% față de nivelurile din 1990 până în 2030, precum și un obiectiv pe termen mai lung de a ajunge la emisii negative după 2050 (Regulamentul (UE) 2021/1119, 2021). Obiectivele și măsurile Pactului Verde European au fost operaționalizate printr-o serie de măsuri de politică și de reglementare pentru atingerea obiectivului pentru 2030 (pachetul „Fit for 55") (CE, 2020) și intensificate în continuare în cadrul Planului REPowerEU, emis ca parte a eforturilor de decuplare a economiei UE de dependența de

[1] Contribuțiile stabilite la nivel național sunt planuri de acțiune la nivelul politicilor care implică cote de reducere a emisiilor de GES și strategii de adaptare pe care fiecare semnatar al Acordului de la Paris trebuie să le realizeze la fiecare 5 ani (CCONUSC, 2023a).

combustibilii fosili din Rusia (CE, 2023a). De asemenea, UE se pregătește să propună un nou obiectiv intermediar de reducere a emisiilor până în 2040 (Keating, 2023).

Planurile de reducere a emisiilor la nivel național sunt componente esențiale ale ambiției UE de a ajunge la zero emisii nete. Prin intermediul Regulamentului privind guvernanța uniunii energetice și a acțiunilor climatice, UE solicită statelor membre să elaboreze documente de planificare esențiale pentru orientarea acțiunilor climatice la nivel național: planurile naționale integrate privind energia și clima (PNIESC), care vizează o perioadă mai scurtă, până în 2030, și strategiile pe termen lung (STL), care vizează perioada până în 2050. Traiectoriile privind emisiile descrise în PNIESC-uri și în strategiile pe termen lung nu sunt obligatorii în lege, iar pentru a se asigura că acestea sunt îndeplinite, 16 state membre[2] au decis să adopte legi naționale privind clima, împreună cu mecanisme de guvernanță climatică specifice (Institutul Ecologic, 2023).

Chiar dacă Legea europeană a climei stabilește obiectivul la nivelul UE de a atinge neutralitatea climatică până în 2050, aceasta nu stabilește aceeași obligație la nivel național. O lege-cadru națională a climei poate clarifica acest aspect prin stabilirea legală a obiectivului de neutralitate climatică la nivel național, în special în situațiile în care s-a luat deja un angajament politic în acest sens (cum este cazul României, care a stabilit acest obiectiv ca parte a STL).

O lege-cadru cuprinzătoare a climei nu se limitează la simpla stabilire a obiectivelor de reducere a emisiilor și a instrumentelor de planificare, ci ordonează acțiunile climatice în funcție de particularitățile fiecărui stat. Instituțiile climatice pe care le constituie o lege-cadru a climei (de exemplu, un organism consultativ independent, un sistem MRV, platforme de dialog cu părțile interesate) sunt unice pentru fiecare context național și sunt esențiale pentru gestionarea unei tranziții juste către zero emisii nete. În plus, o legislație națională privind clima consolidează statul de drept într-o țară, promovând *leadership*-ul politic, sprijinul public și sporește credibilitatea contribuției acestora la obiectivul UE privind clima (E3G, 2022).

UE se îndreaptă în direcția bună în ceea ce privește gestionarea tranziției și a stabilit standarde minime pentru statele membre în ceea ce privește planificarea și monitorizarea politicii climatice, dar există în continuare posibilitatea de îmbunătățire (ECNO, 2023). Unele state membre au făcut un pas mai departe și au încorporat aceste standarde de guvernanță în propria legislație națională privind clima și au extins instrumentele de politică climatică necesare. Complementarea legislației UE în domeniul climei cu o lege-cadru a climei nu numai că va reduce decalajul de responsabilitate între UE și nivelurile naționale, dar va minimiza și riscul unei tranziții în două etape, cu repercusiuni la nivel economic și social (E3G, 2022). Claritatea legislativă cu privire la

[2] Există diferențe între legile climatice din aceste țări și fiecare dintre ele are propriile particularități adaptate la contextul național. Cu toate acestea, obiectivul de neutralitate climatică este transpus în legislația națională în 12 state, dar cu termene diferite, deoarece unele dintre ele vizează atingerea nivelului zero emisii nete înainte de 2050 (Suedia, Finlanda, Germania, Spania), iar altele până în 2050 (Portugalia, Grecia, Franța, Irlanda, Olanda, Ungaria, Danemarca, Luxemburg) (CAN Europe, 2022). Bulgaria, Croația, Lituania și Malta au adoptat legi ale climei, dar nu menționează obiective de reducere a emisiilor pe termen lung.

direcția spre care se îndreaptă statul, împreună cu analize periodice ale progreselor înregistrate, sunt esențiale pentru asigurarea stabilității financiare. Complementaritatea legislației UE privind clima și a unui cadru legislativ național este dovedită de statele membre care au adoptat (Grecia) sau modificat (Danemarca, Finlanda, Germania, Irlanda, Lituania, Portugalia) propria legislație chiar și după adoptarea Legii europene a climei. Mai mult, în prezent, unele state membre preconizează adoptarea unei legi a climei (Italia, Estonia și Slovenia), în timp ce altele au chiar proiecte legislative în discuție (Letonia, Slovacia) (Institutul Ecologic, 2023).

*Tabelul 1. **Lista legilor climatice adoptate în Europa. Sursa:** (Ecologic Institute, 2023)*

Stat membru	Legea climei	Obiectivul de neutralitate climatică
Bulgaria	Legea privind Atenuarea Schimbărilor Climatice (2014)	Nu
Croația	Legea privind Schimbările Climatice și Protecția Stratului de Ozon (2019)	Nu
Danemarca	Legea Climei (2014)	2050
Finlanda	Legea Climei (2015)	2035
Franța	Legea 2019-1147 privind Energia și Clima (2015)	2050
Germania	Legea Federală privind Schimbările Climatice (2019)	2045
Grecia	Legea Națională a Climei – Tranziția către neutralitatea climatică și adaptarea la schimbările climatice (2022)	2050
Ungaria	Legea nr. XLIV din 2020 privind Protecția Climei (2020)	2050
Irlanda	Legea privind Acțiunile Climatice și dezvoltarea bazată pe emisii reduse de dioxid de carbon (2015)	2050
Lituania	Legea privind Gestionarea Schimbărilor Climatice (2009)	Nu
Luxemburg	Legea din 15 decembrie 2020 privind Clima (2020)	2050
Malta	Legea privind acțiunea climatică (2015)	Nu
Olanda	Legea privind acțiunea climatică (2019)	Nu
Portugalia	Legea cadru a climei (2021)	2050
Spania	Legea privind Schimbările Climatice și Tranziția Energetică (2021)	2050

Suedia	Legea Climei și a Cadrului de Politici Climatice (2017)	2045
Regatul Unit	Legea privind Schimbările Climatice (2008)	2050

Claritatea legislativă la nivel național poate, totodată, alinia mai bine resursele și alocarea bugetară în cadrul instituțiilor publice, ceea ce, la rândul său, poate îmbunătăți capacitatea administrativă de planificare strategică. România se află în urma altor state membre în ceea ce privește strategiile și planurile naționale referitoare la climă impuse prin Regulamentul privind guvernanța. PNIESC care a fost publicat în aprilie 2020 conținea obiective care au fost considerate insuficiente de către Comisia Europeană, preocupare insuficient abordată în versiunea actuală a planului (Cătuți, Miu, & Postoiu, 2022). Proiectul STL din România a fost întârziat cu peste doi ani și publicat abia în mai 2023 (Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, 2023) după declanșarea procedurii de *infringement* de către Comisia Europeană pentru nerespectarea termenului de publicare (CE, 2022). În timp ce STL include un obiectiv de a atinge neutralitatea climatică până în 2050, traiectoria de reducere a emisiilor la care se angajează este departe de a atinge cu adevărat neutralitatea climatică (EPG, 2023).[3] Nivelurile de ambiție scăzute din punct de vedere istoric și publicarea întârziată a strategiilor climatice cheie sunt însoțite de un cadru de guvernanță climatică incoerent, cu o fragmentare a responsabilităților între diferite ministere și agenții guvernamentale.

Cu toate acestea, în actualul program de guvernare, coaliția și-a declarat intenția de a adopta o lege privind protecția climei, aliniată la Legea europeană a climei, după modelul altor state membre care au adoptat o legislație națională privind clima.[4] Îmbunătățirea legislației în acest sens ar declanșa integrarea obiectivelor climatice în toate politicile publice într-o manieră echitabilă din punct de vedere social. În plus, legea va avea și dispoziții ce țin de participare publică, implicarea părților interesate și crearea unui Consiliu științific consultativ pentru climă.[5] Acesta din urmă ar emite recomandări și sfaturi privind politicile climatice, pentru a consolida baza științifică a măsurilor climatice și pentru a monitoriza implementarea acestora. Pentru a asigura un proces de participare publică adecvat, cât și a părților interesate, legea ar urma să

[3] Scenariul de reducere a emisiilor la care România se angajează în STL menține 3,1 Mt CO_2 încă neacoperite în 2050 (Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, 2023).

[4] Din păcate, pe măsură ce coaliția de guvernare intră în ultimul an de mandat, a rămas puțin timp pentru elaborarea unei legi-cadru a climei, iar experiențele europene arată că poate fi un proces anevoios și de lungă durată (CAN Europe, 2022).

[5] Recomandarea de a înființa un organism consultativ științific independent a fost menționată anterior de Administrația Prezidențială (2022). Măsura face parte dintr-un set mai amplu de recomandări privind modul în care se pot îmbunătăți acțiunile de combatere a schimbărilor climatice în România și cum să implice mai bine comunitatea științifică în procesul de elaborare a politicilor. Organismul consultativ științific independent ar urma să fie înființat printr-o lege a climei, la fel ca în celelalte state membre, și să se bazeze pe modelul danez.

instituie și parteneriate climatice ca o platformă de dialog pe mai multe niveluri, în cadrul căreia autoritățile publice, experții, reprezentanții industriei și societatea civilă se vor reuni și vor organiza consultări pe teme legate de tranziție (Guvernul României, 2023). Introducerea unor astfel de instrumente de cooperare între autoritățile publice și sectorul privat este esențială în calendarul accelerat al decarbonizării cu care se confruntă în prezent industria în cadrul sistemului revizuit de comercializare a certificatelor de emisii.

În pofida acestor deficiențe în planificarea României în domeniul climei, două evoluții recente în politica privind clima demonstrează că România are capacitatea de a fi proactivă și de a implementa o legislație și strategii climatice cu impact. STL stabilește obiectivul de a atinge neutralitatea climatică până la jumătatea secolului, un pas înainte semnificativ din mai multe motive. În primul rând, oferă certitudine întreprinderilor, investitorilor și publicului, permițând o planificare pe termen lung și o vizibilitate care pot stimula competitivitatea continuă, pe măsură ce se dezvoltă lanțuri valorice pentru tehnologiile curate și se descurajează comerțul cu bunuri cu emisii mari de dioxid de carbon. Acest lucru este deosebit de important pentru industria românească, care trebuie să fie capabilă să țină pasul cu trecerea rapidă la produse cu emisii reduse de dioxid de carbon, în care unele dintre cele mai mari economii producătoare din lume (inclusiv China și India) devin furnizori importanți. În al doilea rând, angajamentul de neutralitate climatică ar servi la alinierea la cerințele din ce în ce mai stricte ale UE în materie de reducere a emisiilor și la atenuarea impactului acestor cerințe. De exemplu, reforma sistemului UE de comercializare a certificatelor de emisii (ETS) implică o creștere a costului emisiilor pentru operatorii industriali, ale căror investiții în reducerea emisiilor (și, prin urmare, a costurilor) sunt îngreunate de lipsa unei politici naționale clare în domeniul climei. De asemenea, aceasta poate implica creșterea costurilor pentru consumatori, care trebuie abordată în mod corespunzător pentru a asigura un impact minim asupra celor mai vulnerabile segmente ale populației (Postoiu, Duma, & Panica, 2023).

Al doilea exemplu de evoluție pozitivă în România a politicii în domeniul climei este mult-așteptata lege de eliminare treptată a cărbunelui (Legea 334/2022), adoptată în noiembrie 2022. În pofida unor deficiențe și a faptului că este mai puțin ambițioasă decât propunerea legislativă inițială, legea stabilește o dată clară de eliminare a cărbunelui din mixul energetic, inclusiv un calendar de închidere a grupurilor energetice pe bază de cărbune, definește capacitățile de producție de energie cu care cărbunele va fi înlocuit (gaz și energie regenerabilă) pentru Complexul Energetic Oltenia (cel mai mare producător de energie pe bază de cărbune din România),[6] introduce măsuri de protecție socială, instituie organisme guvernamentale și consultative pentru a gestiona procesul de implementare și stabilește sancțiuni pentru nerespectarea calendarului. Pe lângă faptul că stabilește un angajament clar, similar cu obiectivul STL prezentat mai sus, legea privind eliminarea treptată a cărbunelui oferă producătorilor de energie o mai mare claritate cu privire la

[6] Complexul Energetic Oltenia este cel mai mare producător de energie pe bază de cărbune din România și se află într-un plan de restructurare majoră.

operațiunile lor pe termen scurt și mediu, precum și oportunități de a intra în alte domenii de activitate pentru a înlocui activitatea din minerit și producția de energie pe bază de cărbune.

Având în vedere contextul presant al politicii UE în domeniul climei și progresele timide de până acum ale României în ceea ce privește acțiunile în domeniul climei, țara trebuie să se bazeze pe dinamica sa recentă pentru a stabili un cadru solid de guvernanță climatică, inclusiv responsabilități instituționale clar atribuite, obiective privind emisiile și mecanisme de adoptare și revizuire a politicilor climatice. O lege-cadru națională a climei ar putea constitui piatra de temelie a unui astfel de cadru de guvernanță climatică, oferind angajament și responsabilizare la nivel național și asigurând implicarea politică și socială în atingerea obiectivelor climatice și în gestionarea tranziției către o economie cu zero emisii nete. Pentru instituțiile existente în domeniul climei, o lege-cadru a climei asigură o economie pregătită pentru viitor, sporește securitatea energetică și permite controlul și asumarea responsabilității asupra direcției în care se îndreaptă o țară în procesul de tranziție. Acest raport prezintă beneficiile și provocările legate de adoptarea unei legi-cadru a climei în România, oferind recomandări privind modul în care o astfel de lege ar putea fi adoptată și implementată într-o manieră care să permită României să își atingă obiectivele și să contribuie la atenuarea schimbărilor climatice în timp util, în mod durabil și echitabil.

Politici și instituții pentru schimbările climatice în România

1.1. Contextul politicii climatice din România

România are mai multe planuri și acte legislative importante care stau la baza contextului actual al politicii sale climatice, prezentate pe scurt mai jos și vizualizate în Figura 1, care clasifică planurile și strategiile naționale, transpunerile și legile pe trei dimensiuni direct legate de atenuarea și adaptarea la schimbările climatice, și anume energia, industria și mediul.

Planuri și strategii naționale:

- **Planul național integrat în domeniul energiei și schimbărilor climatice (PNIESC)** pentru 2021-2030 (2021): stabilește obiective clare pentru 2030 în domeniile energiei regenerabile, eficienței energetice și reducerii emisiilor de GES și formulează politici pentru atingerea acestor obiective (Ministerul Energiei, 2020). România este în curs de a prezenta un PNIESC actualizat pentru perioada 2021-2030, o versiune preliminară a acestuia fiind acum în curs de publicare.
- **Planul național de redresare și reziliență (PNRR)**: propune reforme și investiții într-o serie de sectoare, ca parte a unui efort de redresare economică post-pandemică, și include

eforturi de reducere a emisiilor în domeniul energiei și al transporturilor, precum și eforturi transversale de sustenabilitate (Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, 2021).

- **Strategia națională privind economia circulară** (2022): stabilește obiective, principii, politici și un cadru de guvernanță pentru tranziția către un model de economie circulară, axată în principal pe reducerea consumului de materiale și bunuri prelucrate, de reducerea impactului asupra mediului în cadrul lanțurilor de producție și de îmbunătățirea cadrului de guvernanță (Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, 2022a).
- **Strategia națională privind adaptarea la schimbările climatice**: prezintă măsuri de îmbunătățire a capacității de adaptare și de reziliență la efectele schimbărilor climatice, acoperind o serie de domenii, inclusiv apa, biodiversitatea și sănătatea publică. (Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, 2022b).
- **Strategia energetică națională pentru 2022-2030** (2022): stabilește obiectivele pentru 2030 privind reducerea emisiilor, ponderea energiei regenerabile în ceea ce privește consumul și consumul final de energie, în conformitate cu obiectivele stipulate inițial în PNIESC (Ministerul Energiei, 2022)
- **Strategia națională de renovare pe termen lung**: trasează o strategie de renovare a clădirilor din România până în 2050 (Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă, 2022).
- **Strategia națională pentru dezvoltarea durabilă a României până în 2030** (2018): include obiective la nivel înalt pentru acțiuni climatice, energie curată și alte domenii (Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă, 2018).
- Proiectul de **Strategie pe termen lung (STL)** (2023): elaborează scenarii pentru decarbonizarea întregii economii până în 2050. Scenariul la care se angajează România stabilește un obiectiv pe termen lung de a atinge (aproape) neutralitatea climatică până în 2050, stabilește un obiectiv intermediar de reducere a emisiilor cu 78% până în 2030 și prezintă nevoile de finanțare (Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, 2023).

Legislația națională:

- **Hotărârea de Guvern (HG) 780/2006**: transpune Directiva UE de stabilire a unui sistem de comercializare a cotelor de emisie de gaze cu efect de seră (ETS), inclusiv modificările ulterioare (sgglegis.gov, 2023).
- **Legea 220/2008 privind promovarea producției de energie din surse regenerabile de energie**: transpune Directiva privind energia regenerabilă (RED), modificată ulterior prin Legea 311/2018 care transpune actualizările din 2018 ale RED (Monitorul Oficial, 2008, 2018).
- **Legea 121/2014 privind eficiența energetică**: transpune Directiva UE privind eficiența energetică (EED), modificată ulterior prin Legea 24/2023, care transpune revizuirea din 2018 a EED (Monitorul Oficial, 2014, 2023).
- **Legea 372/2005 privind performanța energetică a clădirilor** (republicată în 2016): transpune Directiva UE privind performanța energetică a clădirilor (EPBD), modificată

ulterior prin Legea 101/2020 care transpune revizuirea din 2018 a DPEC (Monitorul Oficial, 2005, 2016, 2020).

- **Legea nr. 334/2022 privind decarbonizarea sectorului energetic**: legiferează eliminarea treptată a producției de energie electrică pe bază de cărbune în România (Monitorul Oficial, 2022).

Figura 1. Contextul politicilor României în domeniile energiei, industriei și mediului. Actualizările aduse legislației relevante ca urmare a revizuirii Directivei ETS, RED, EED și EPBD nu au fost încă transpuse. Sursa: Studiu propriu al EPG

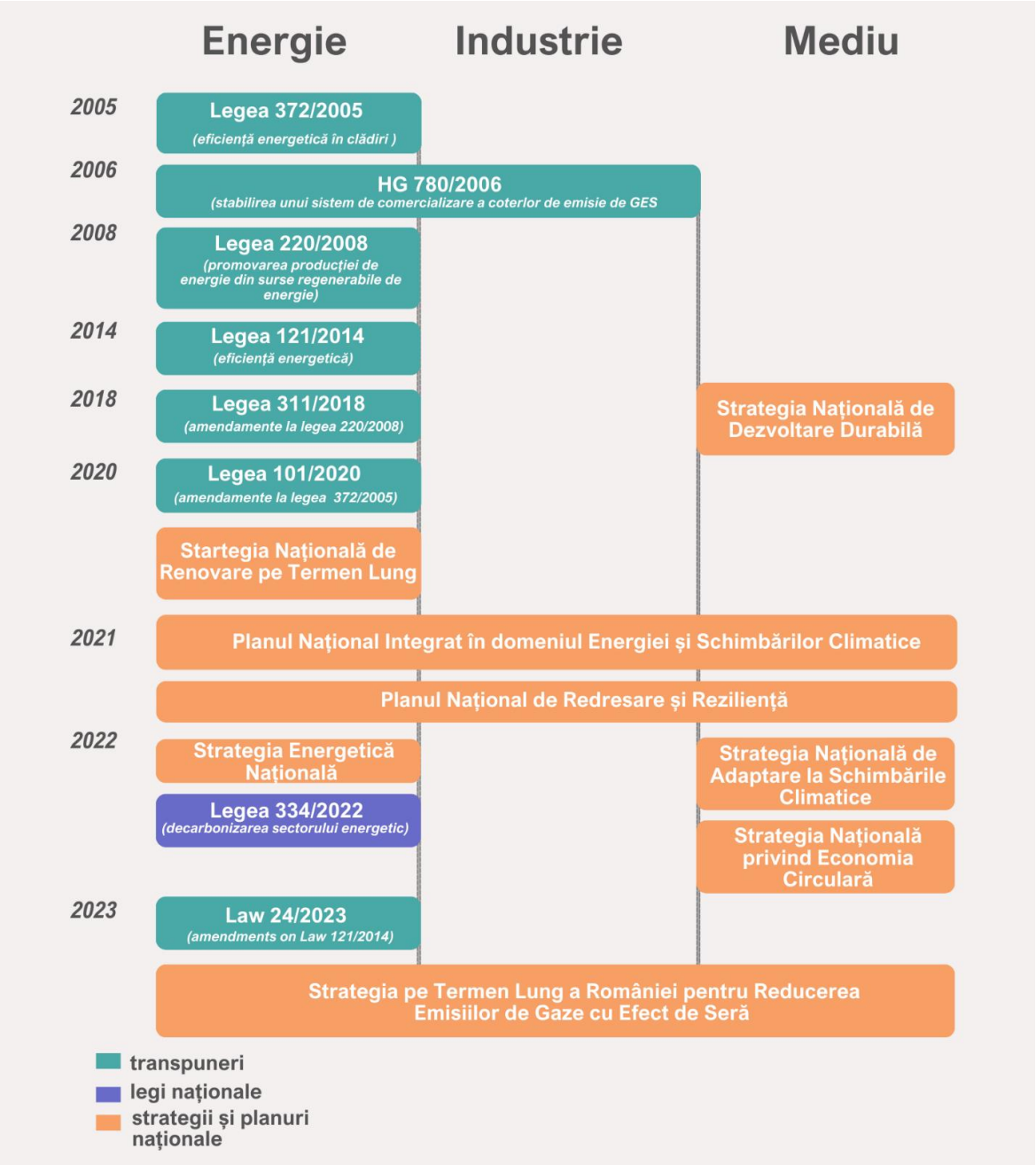

După cum s-a menționat mai sus, schimbările climatice sunt abordate în politicile românești în principal prin intermediul unor acte legislative specifice, cum ar fi legea privind eliminarea treptată a cărbunelui, ca parte a unor strategii sau măsuri mai ample, cum ar fi strategia energetică națională, sau prin legi care transpun directive europene. PNIESC, care se dorește a fi un document cuprinzător și global privind schimbările climatice, nu are în prezent o abordare holistică și aplicabilă cu adevărat la nivelul întregii economii a schimbărilor climatice. Această lipsă de politici climatice specializate și adecvate scopului prezintă riscul ca atenuarea schimbărilor climatice să fie gestionată sporadic și ineficient la nivel național, regional și local.

Merită să aducem în atenție proiectul STL, drept document politic care reprezintă un pas înainte semnificativ pentru politica în domeniul climei, dar care poate fi, totodată, problematic din mai multe motive. După cum s-a menționat mai sus, caracteristica definitorie a proiectului de STL este angajamentul său față de un parcurs de decarbonizare care să atingă neutralitatea climatică până în 2050 (în realitate, o reducere de 99% a emisiilor, cu 3,1 Mt CO_2 rămase în 2050). Acesta stabilește obiective intermediare, inclusiv sectoriale, cele mai mari reduceri de emisii fiind prevăzute în sectorul energetic (98% până în 2035) și în industrie (89% reducere până în 2050). Documentul în sine este în responsabilitatea Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor.

În pofida punctelor sale forte și a importanței definirii obiectivelor de reducere a emisiilor pe termen lung și intermediar, STL nu este lipsită de deficiențe. Trei dintre acestea sunt relevante pentru o discuție privind guvernanța climatică. În primul rând, elaborarea STL a evidențiat o ambiguitate continuă în ceea ce privește necesitatea de a atinge neutralitatea climatică: din cele trei scenarii propuse, doar unul a dus la o reducere a emisiilor de 99%, în timp ce o abordare mai favorabilă ar fi fost să se presupună neutralitatea climatică în toate scenariile și să se ofere diferite modalități pentru atingerea acesteia. Acest lucru arată că neutralitatea climatică este încă în curs de afirmare ca un angajament ferm și că trebuie să se acorde atenție potențialului de regres în ceea ce privește acest obiectiv. În al doilea rând, STL nu se aliniază la contextul dinamic al politicii climatice a UE, ceea ce va afecta în mod semnificativ fezabilitatea măsurilor și a parcursurilor propuse, în special din perspectivă sectorială. Acestea riscă să submineze credibilitatea parcursurilor propuse și să nu ofere certitudinea pe care aceste planuri ar trebui să o ofere operatorilor industriali, investitorilor și publicului. În cele din urmă, publicarea proiectului de strategie nu a inclus eforturi adecvate de implicare a părților interesate și a publicului, cu o publicitate insuficientă a consultării publice și o perioadă scurtă de timp pentru transmiterea de comentarii și feedback.

1.2. Responsabilități instituționale în privința schimbărilor climatice

Fragmentarea politicii climatice din România este reflectată în contextul instituțional, unde responsabilitățile sunt împărțite între o serie de entități, prezentate pe scurt mai jos.

Guvernul:

- Ministerul Energiei**:** elaborează și pune în aplicare propuneri legislative, politici și strategii în sectorul energetic, exploatarea resurselor energetice minerale și a hidrocarburilor, eficiența energetică în industrie; coordonează implementarea componentei energetice a Fondului de modernizare și a PNRR.
- Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor: elaborează și implementează propuneri legislative, politici și strategii în domenii legate de schimbările climatice, dezvoltare durabilă, poluare, biodiversitate, gestionarea pădurilor și a apelor; coordonează politicile cu o componentă de mediu. Acesta este susținut de Agenția Națională pentru Protecția Mediului (principala agenție de punere în aplicare și de respectare a legislației privind protecția mediului), de către Agenția Națională de Meteorologie (evaluări ale riscului climatic și consultanță privind adaptarea) și de către Administrația Fondului de Mediu (finanțarea proiectelor de protecție a mediului).
- Ministerul Economiei: elaborează și implementează propuneri legislative, politici și strategii în domenii legate de industrie și minerit, inclusiv finanțare, competitivitate, dezvoltare durabilă și impact social.
- Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației: elaborează și implementează politici într-o serie de domenii, inclusiv în domeniul construcțiilor și al dezvoltării locale și regionale; coordonează proiecte și programe majore de dezvoltare a infrastructurii, inclusiv de dezvoltare durabilă și locuințe.
- Ministerul Proiectelor și Investițiilor Europene: gestionează și coordonează programele și finanțările europene; contribuie la transpunerea legislației UE.
- Secretariatul General al Guvernului: coordonare interministerială, inclusiv în ceea ce privește strategiile; autoritate de gestionare pentru operatorii de sisteme de transport național (OTS) pentru energie electrică și gaze naturale. Acesta are în subordinea sa Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă, responsabil cu coordonarea interministerială a strategiilor și politicilor de dezvoltare durabilă, precum și cercetarea, și Agenția Națională pentru Resurse Minerale, care gestionează resursele de hidrocarburi și minerale și este autoritatea competentă pentru extracția de hidrocarburi, minerit și stocarea de CO_2..
- Cancelaria Prim-Ministrului: responsabilă cu elaborarea strategiilor la nivel înalt și coordonarea interinstituțională. Aceasta are în subordinea sa Comitetul interministerial pentru schimbări climatice, un organism consultativ și de evaluare a politicii privind schimbările climatice.

Parlament

- **Camera Deputaților**: principalele atribuții privind schimbările climatice sunt organizate în două comisii, care analizează și raportează propunerile legislative: Comisia pentru mediu și echilibru ecologic (dezvoltare durabilă, schimbări climatice, poluare, biodiversitate și alte domenii conexe) și Comisia pentru industrii și servicii (dezvoltarea industriilor și a

serviciilor, inclusiv lanțurile de aprovizionare, comerțul, competitivitatea și dezvoltarea tehnologică).

- **Senat**: în mod similar, atribuțiile privind schimbările climatice sunt organizate în cadrul Comisiei pentru Mediu (protecția mediului, schimbări climatice și alte domenii) și a Comisiei pentru energie, infrastructură energetică și resurse minerale: (politică și securitate energetică, infrastructură, resurse minerale, siguranță nucleară)
- Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei: autoritatea competentă care reglementează piețele de energie din România.

Pe lângă guvern și parlament, Departamentul Climă și Sustenabilitate: al Administrației Prezidențiale facilitează dialogul privind schimbările climatice, sprijină și informează Președintele, contribuie la coerența internă în ceea ce privește politica în domeniul climei și contribuie cu experiență avansată în materie de guvernanță energetică și climatică.

După cum s-a menționat mai sus, responsabilitățile instituționale privind schimbările climatice sunt repartizate în cadrul mai multor ministere, agenții și grupuri parlamentare. Aceste entități colaborează în mod regulat în strânsă legătură privind propunerea și implementarea politicilor legate de climă (de exemplu, Ministerul Mediului a sprijinit Ministerul Energiei în elaborarea PNIESC 2021, iar Ministerul Mediului împarte responsabilitățile pentru formularea politicilor cu Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă), dar și cu gestionarea generală a impactului climatic al anumitor sectoare (de exemplu, Ministerul Economiei este principala autoritate responsabilă de politica industrială, dar Ministerul Energiei are un rol specific în ceea ce privește eficiența energetică în industrie, iar Ministerul Mediului în ceea ce privește poluarea industrială și controlul emisiilor). În cele din urmă, mai multe ministere și grupuri au roluri generale (de exemplu, Ministerul Proiectelor și Investițiilor Europene pentru asigurarea finanțării) sau roluri de sprijin specifice (Administrația Fondului pentru Mediu). Acest lucru arată că, în pofida provocării reprezentate de fragmentarea ridicată a responsabilității instituționale, departamentele guvernamentale au un istoric de cooperare în ceea ce privește aspectele transversale ale schimbărilor climatice și ale protecției mediului, ceea ce ar putea reprezenta un avantaj semnificativ în dezvoltarea viitoarelor mecanisme de guvernanță climatică.

Natura fragmentată a politicilor climatice și a instituțiilor responsabile din România, prezentată în ultimele două subcapitole, indică faptul că există o lipsă de asumare a politicii climatice la nivel național și că sunt multe instituții și politici diferite în cadrul cărora trebuie corelate și sincronizate obiectivele și parcursurile. Publicarea proiectului STL, cu obiectivul său de neutralitate climatică, este un semnal că schimbările climatice devin o prioritate politică. Cu toate acestea, în timp ce STL este prima inițiativă de acest gen care își asumă un angajament politic în favoarea neutralității climatice, acest lucru nu este suficient pe termen lung fără sprijinul unei legi-cadru a climei, care ar putea consolida acest angajament și ar putea unifica toate demersurile anterioare în materie de politici climatice. Următoarea secțiune descrie un proces recent de politică climatică din România, care evidențiază punctele forte și punctele slabe ale proceselor de politici actuale pentru legiferarea acțiunilor climatice.

Figura 2. Contextul instituțional al României în ceea ce privește politica climatică. Portocaliu reprezintă ministerele, departamentele guvernamentale și comisiile parlamentare, în timp ce verde deschis reprezintă agențiile și grupurile sau departamentele transversale. Sursa: Studiu propriu al EPG

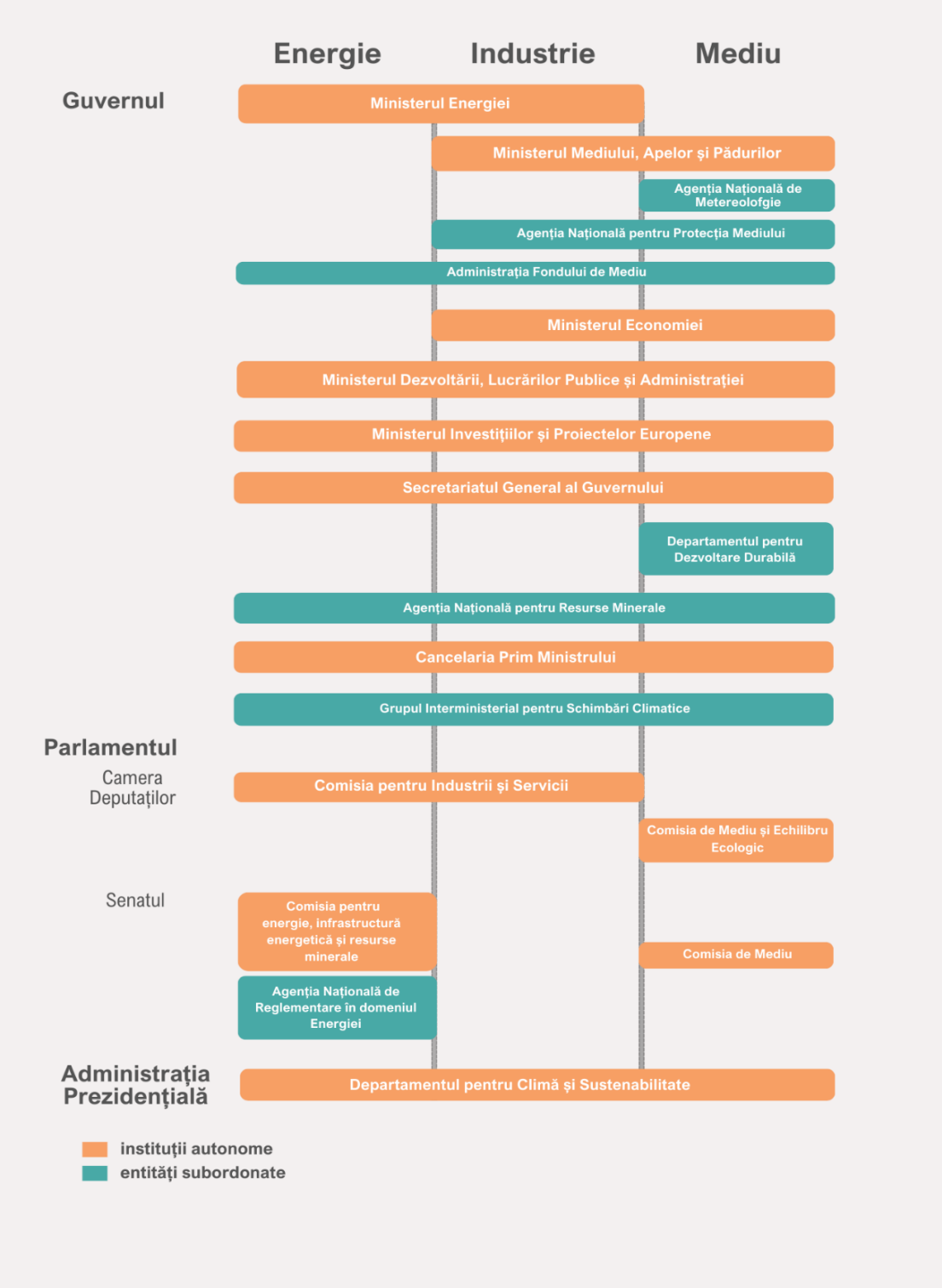

1.3. Legiferarea eliminării treptate a cărbunelui în România: un exemplu de proces de politică climatică

În noiembrie 2022, România a adoptat o lege privind eliminarea treptată a cărbunelui din sistemul energetic românesc până în 2032 (Legea 334/2022), rezultatul unui proces dificil care a trecut prin patru versiuni diferite ale legii și a durat șase luni (EPG, 2022a).[7] Legea a fost adoptată după ani de zile de respingere a oricărei ambiții semnificative de eliminare a cărbunelui din mixul de energetic, ceea ce a dus la un impas *de facto* și la salvarea repetată a producătorilor de energie electrică pe bază de cărbune deținuți de stat. Realizarea importantă a adoptării acestei legi a fost consolidată doar de calendarul și mecanismul de guvernanță care o completează, toate publicate în contextul invaziei rusești în Ucraina și al crizei energetice ulterioare, care a determinat alte țări europene să își relaxeze angajamentele de eliminare treptată a cărbunelui.

Procesul de adoptare a legii privind eliminarea treptată a cărbunelui a fost lung și anevoios. Prima versiune a legii, un proiect de ordonanță de urgență a guvernului, viza eliminarea treptată a cărbunelui până în 2030 și includea un calendar de eliminare treptată, măsuri de atenuare a impactului socio-economic, delegarea de responsabilități către diverse organisme guvernamentale și administrative noi și existente, precum și sancțiuni în caz de neconformitate (EPG, 2022a). Până la finalul procesului legislativ, legea a amânat termenul final de eliminare până în 2032, a eliminat prevederea de sprijin social pentru angajații concediați din cauza închiderii centralelor și a menținut doar o sancțiune relativ permisivă (EPG, 2022a).

În pofida acestor modificări, legea privind eliminarea treptată a cărbunelui în România are câteva puncte forte. În primul rând, stabilește un obiectiv pe termen lung și obiective intermediare clare, asigurând previzibilitatea și trasând un parcurs de eliminare treptată. Obiectivele sunt susținute de măsuri pentru instalarea de mijloace de înlocuire a producției de energie pe bază de cărbune, cum ar fi parcurile fotovoltaice (PV) și turbinele cu gaz cu ciclu combinat (CCGT).[8] În al doilea rând, legea a înființat agenții guvernamentale pentru a guverna procesul de eliminare treptată, inclusiv o Comisie interministerială a cărbunelui pentru a coordona implementarea, un Grup de lucru al autorităților guvernamentale pentru a coordona și monitoriza implementarea și un Comitet consultativ, format din organizații ale societății civile, pentru a oferi consultanță de specialitate și recomandări fără caracter obligatoriu. În al treilea rând, în ciuda slăbirii caracterului

[7] Prima versiune a legii a fost publicată ca proiect de ordonanță de urgență a Guvernului la sfârșitul lunii mai 2022, iar Președintele a promulgat cea de-a patra versiune a legii la sfârșitul lunii noiembrie 2022. Pentru o prezentare detaliată a diferitelor versiuni ale legii și a diferențelor dintre ele, a se vedea EPG (2022a).

[8] În timp ce eliminarea treptată a energiei pe bază de cărbune va fi dificilă fără un anumit nivel de trecere la noi capacități pe bază de gaz, riscul de investiții excesive pare a fi semnificativ. În contextul decarbonizării până la jumătatea secolului, multe dintre aceste investiții ar înceta probabil să funcționeze înainte de sfârșitul duratei lor de viață și, în caz contrar, ar funcționa la parametri de capacitate redusă (EPG, 2022a).

legii de-a lungul procesului legislativ, există un mecanism clar de sancțiuni, ceea ce sporește responsabilitatea. Legea prevede o sancțiune pentru nerespectarea termenelor de eliminare, care va fi aplicată de Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei.

Legea privind eliminarea treptată a cărbunelui a fost criticată din mai multe puncte de vedere. În primul rând, legea stipulează că unele termocentrale pe bază de cărbune vor fi închise și dezafectate doar parțial, devenind „rezerve tehnice" – și nu este clar cum vor fi compensate aceste centrale. În al doilea rând, faptul că Comitetul consultativ nu poate emite decât recomandări fără caracter obligatoriu reprezintă o provocare în ceea ce privește transparența și participarea publică. În al treilea rând, instrumentele de politici propuse nu au avut o bază analitică: calendarul de eliminare treptată nu a fost însoțit de nicio analiză de impact, iar impactul socio-economic nu a fost luat în considerare prin propunerea unor măsuri de tranziție justă.

În general, chiar dacă legii îi lipsesc unele elemente esențiale și nu oferă suficiente clarificări, aceasta reprezintă un exemplu notabil de efort de guvernanță climatică și creează un precedent pentru legislație mai ambițioasă privind decarbonizarea sectorială. De asemenea, oferă un studiu de caz pentru procesul îndelungat și controversat de adoptare a politicilor climatice în domenii sensibile, cum ar fi sectorul cărbunelui, care este o constantă de lungă durată a economiei românești. Ca prim pas, legea privind eliminarea treptată a cărbunelui este emblematică – dar procesul de adoptare ar putea fi mult facilitat de o lege-cadru a climei, după cum se va arăta în secțiunea următoare.

Argumente pentru o lege a climei în România: beneficii și provocări

Acțiunea în domeniul climei poate fi și adesea este vizată printr-o varietate de politici care guvernează diferite sectoare ale economiei și societății. O modalitate de integrare a acțiunii climatice este adoptarea unei legislații privind clima. În sine, legislația conferă o valoare suplimentară acțiunilor în probleme complexe, cum ar fi schimbările climatice, deoarece sporește responsabilizarea, capacitează acțiunea guvernamentală, încurajează consensul social și îmbunătățește rezistența agendei climatice la schimbările politice. Fiind un domeniu de acțiune în care costurile nu sunt bine internalizate, în care efectele sunt resimțite în timp, iar impactul asupra generațiilor viitoare sunt ridicate, acțiunea în domeniul climei ar putea fi bine susținută de o lege a climei cu beneficiile aferente. Argumentul normativ în favoarea introducerii în legislație a acțiunilor climatice se bazează pe premisa că criza climatică are nevoie de o bază juridică solidă și că este cel mai bine gestionată în mod democratic, inclusiv în ceea ce privește conflictele care apar (Averchenkova, Frankhauser, & Finnegan, 2021).

Argumentele pragmatice pentru adoptarea unei legi-cadru a climei sunt legate de securitatea energetică și de accesibilitatea costurilor, de predictibilitatea și competitivitatea întreprinderilor, de tranziția justă și de atenuarea impactului socio-economic. Este important faptul că legile-cadru privind clima oferă siguranță în tranziția către neutralitatea climatică, inclusiv noile oportunități pe care le aduce această tranziție. De exemplu, obiectivele de decarbonizare obligatorii ale UE vor determina o creștere a cererii de tehnologii curate care pot permite reducerea emisiilor – eliminarea treptată a cotelor de emisii gratuite în cadrul sistemului EU ETS reformat creează o nevoie urgentă de a investi în decarbonizare din partea sectoarelor dificil de decarbonizat, cum ar fi industria grea, pentru a rămâne competitive într-o lume cu emisii tot mai reduse de carbon. Astfel, se creează noi oportunități de afaceri și de angajare în domeniul tehnologiilor energiei regenerabile, al pompelor de căldură, al vehiculelor electrice, al bateriilor, al hidrogenului sau al captării și stocării carbonului. Alocările gratuite de cote de emisii pentru industrie în cadrul sistemului ETS vor fi eliminate treptat după 2026 pentru toate sectoarele care nu prezintă cel mai mare risc de relocare a emisiilor de dioxid de carbon (*carbon leakage*). Implementarea accelerată a acestor tehnologii poate fi benefică și pentru securitatea energetică, și pentru accesibilitate, deoarece costurile tehnologiilor de energie regenerabilă au scăzut semnificativ în ultimul deceniu (Meyer-Ohlendorf, Spasova, Graichen, & Gores, 2023).

Până în martie 2023, schimbările climatice au fost abordate[9] în 3.100 de legi și politici din întreaga lume (GRI, 2023a). Acest număr a crescut de peste două ori din 2018 și este de douăzeci de ori mai mare decât în 1997, anul ratificării Protocolului de la Kyoto[10], (Averchenkova, 2019). Această popularitate crescândă a adoptării unor forme juridice de abordare a schimbărilor climatice arată că guvernele naționale sunt decise să respecte Acordul de la Paris și să caute instrumente solide pentru a-l implementa în contextele lor naționale (Institutul Ecologic, 2020).

Legile-cadru privind clima au mai multe beneficii care ar putea sprijini tranziția României către neutralitatea climatică, ar putea oferi certitudine și claritate întreprinderilor și publicului și ar putea pune bazele unei bune guvernanțe climatice, cu potențiale efecte pozitive de propagare. În general, se arată că legile-cadru privind clima au un **impact pozitiv asupra reducerii emisiilor și asupra eforturilor de atenuare a schimbărilor climatice**. Deoarece au luat amploare abia recent în Europa (Duwe & Evans, 2021), este dificil să le asociem cu impacturi pozitive în ceea ce privește politica internă în domeniul climei și rezultatele politice (Averchenkova, Frankhauser, & Finnegan, 2021). În general, se preconizează ca noile legi privind clima să reducă emisiile de CO_2[11] atât pe

[9] Baza de date se referă la legile și politicile naționale la nivel mondial legate de schimbările climatice, care sunt relevante pentru atenuarea schimbărilor climatice, adaptarea la acestea, pierderile și pagubele sau gestionarea riscului de dezastre, care au fost emise fie de o ramură executivă a guvernului, fie de cea legislativă (GRI, 2023b).

[10] Protocolul de la Kyoto este un acord internațional de referință care se aplică doar țărilor dezvoltate și care solicită adoptarea de politici și măsuri pentru reducerea emisiilor de GES (UNFCCC, 2023b).

[11] În ceea ce privește alte emisii de GES, nu a putut fi identificată nicio corelație între cele două (Eskander & Frankhauser, 2020).

termen scurt, cât și pe termen lung (Eskander & Frankhauser, 2020), dar aceste reduceri depind în mare măsură de aplicabilitatea legilor, de calitatea generală a statului de drept într-o anumită țară și de ramura de guvernământ care le promulgă (s-a constatat că actele legislative determină mai multe reduceri de emisii decât hotărâri ale executivului) (Eskander & Frankhauser, 2020). Astfel, legile-cadru privind clima pot avea un rol în reducerea emisiilor de CO_2 dacă sunt aplicate în mod corespunzător.

O excepție de la această lipsă generală de dovezi este Regatul Unit, care se distinge ca un pionier în guvernanța climatică și a cărui lege-cadru a climei este în vigoare de suficient de mult timp pentru a-i evalua impactul: legea britanică privind schimbările climatice a fost adoptată în 2008 și a stabilit un obiectiv clar pe termen lung și a stipulat proceduri pentru atingerea acestuia (Institutul Ecologic, 2020). Principalele realizări ale legii au fost în privința impactului politic și instituțional (Frankhauser, Averchenkova, & Finnegan, 2018). Chiar dacă este dificil de determinat în ce măsură legea climei a contribuit la reducerea emisiilor de GES, Legea privind schimbările climatice are meritul de a menține o traiectorie de atenuare a schimbărilor climatice și, împreună cu directivele UE, a transformat sectorul energetic și a promovat metode mai puțin poluante de producere a energiei (Frankhauser, Averchenkova, & Finnegan, 2018). Legea privind schimbările climatice a consolidat și poziția Regatului Unit ca lider în domeniul climei pe scena internațională, deoarece arhitectura Acordului de la Paris a fost modelată pe baza sistemului de guvernanță pe care l-a stabilit acesta (Frankhauser, Averchenkova, & Finnegan, 2018).

Pe lângă reducerea emisiilor și facilitarea acțiunii climatice, legile-cadru privind clima pot aduce României beneficii pe căi mai specifice. În primul rând, o lege a climei ar putea permite României să **își asume obiectivele de reducere a emisiilor**. În general, României îi lipsește asumarea proactivă la nivel național a obiectivelor și măsurilor privind schimbările climatice, iar poziția statului în spațiul de acțiune al UE în domeniul climei este adesea neangajantă. Acest lucru poate duce la ratarea oportunităților oferite de tranziția către neutralitatea climatică, cum ar fi tehnologiile și produsele iniovative cu emisii reduse de dioxid de carbon și recalificarea forței de muncă din sectoarele industriei grele, ca parte a tranziției către noi lanțuri valorice. În plus, lipsa de asumare se manifestă adesea prin resurse și capacități instituționale inadecvate pentru formularea de planuri și strategii climatice. De exemplu, în prezent, guvernul român a comisionat elaborarea atât a PNIESC, cât și a STL către consultanți externi[12] (Ministerul Energiei, 2020, Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, 2023), ceea ce sporește întârzierile în livrarea documentelor esențiale de planificare. O lege-cadru a climei ar putea stipula resursele instituționale (inclusiv finanțarea) care vor fi dedicate implementării politicii climatice (așa cum se face în cazul legii spaniole a climei și al cadrului financiar multianual al UE). Intensificarea atitudinii proactive și asumarea obiectivelor poate ajuta România și **în respectarea**

[12] STL recent publicată a fost redactată de PwC și de experți din cadrul Academiei Macedonene de Științe și Arte (Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, 2023), în timp ce PNIESC a fost redactat de Deloitte România (Ministerul Energiei, 2020).

angajamentelor internaționale în calitate de stat membru al UE și de membru al Convenției-cadru a Națiunilor Unite privind schimbările climatice.

Progresul lent al României în implementarea măsurilor de atenuare a schimbărilor climatice, pe lângă faptul că exacerbează riscul schimbărilor climatice, riscă, totodată, nerespectarea legislației UE, inclusiv sancțiuni financiare.[13] O lege-cadru a climei, însoțită de un mecanism MRV și de cicluri periodice de revizuire și actualizare a politicilor, ar putea **reduce riscul de nerespectare** și să asigure că România se aliniază la parcursurile UE de reducere a emisiilor. Prin corelarea ciclurilor de revizuire și actualizare a unei legi-cadru a climei cu cele impuse la nivel internațional (cum este cazul Spaniei, unde planurile climatice sunt revizuite pentru a corespunde cu actualizările PNIESC), România ar putea să își eficientizeze și mai mult angajamentele internaționale privind clima și să evite neconformitatea. În plus, asumarea națională a obiectivelor poate veni odată cu atribuirea unor roluri și responsabilități clare, atât în procesul democratic de stabilire a obiectivelor și măsurilor, cât și în implementarea acestora; de exemplu, în Regatul Unit ambele Camere ale Parlamentului trebuie să aprobe bugetele anuale de carbon (un instrument de politică stabilit prin legea climei a Regatului Unit) (Insitutul Ecologic, 2020), contribuind la calitatea procesului decizional pentru atenuarea schimbărilor climatice.

Stabilitatea și claritatea angajamentelor climatice pe care o lege-cadru a climei le poate asigura ar putea fi, de asemenea, în beneficiul României. România este un loc de interes major pentru implementarea proiectelor de atenuare a schimbărilor climatice, cum ar fi producția de energie regenerabilă la scară largă, dar se confruntă adesea cu bariere structurale în calea implementării. Una dintre aceste bariere este incertitudinea politicilor de atenuare a schimbărilor climatice, ceea ce face ca riscurile legate de investițiile pe scară largă să fie dificil de eliminat. După cum s-a subliniat mai sus, deși legea de eliminare treptată a cărbunelui în România a oferit un bun exemplu de legislație românească ce vizează clima, numeroasele iterații ale legii au creat confuzie și incertitudine. Această lipsă de certitudine este deosebit de îngrijorătoare pentru investitori, dar și pentru industria românească însăși, din cauza eșecului de a direcționa investițiile în produse și procese cu emisii reduse de carbon. Acest lucru ar putea duce la o potențială pierdere de competitivitate, cu un impact economic negativ, având în vedere dependența continuă a României de industria grea. În plus, sectoarele cu emisii greu de redus, cum ar fi industria grea, necesită adesea investiții mari și termene lungi pentru implementarea tehnologiilor de decarbonizare, iar riscul de regres politic în ceea ce privește obiectivele climatice exacerbează riscul de investiție – deloc de neglijat – cu care se confruntă în prezent creditorii

[13] În cazul în care țările nu respectă legislația UE, Comisia Europeană le poate trimite o notificare oficială și le poate solicita să se conformeze. În cazul în care situația persistă, Comisia poate sesiza Curtea de Justiție, care poate impune sancțiuni financiare (CE, 2023b). România a fost avertizată cu o procedură de *infringement* în septembrie 2022 pentru că nu și-a prezentat STL, la aproape doi ani după termenul limită. De asemenea, nu a respectat termenul limită pentru raportarea progreselor înregistrate în ceea ce privește implementarea PNIESC (Reportnet, 2023), care trebuie făcută la fiecare doi ani (Regulamentul UE 2018/1999, 2018).

privați, cum ar fi băncile comerciale. În România, acest lucru este asociat cu o lipsă cronică de infrastructură adecvată pentru a sprijini decarbonizarea, inclusiv rețeaua electrică și sistemele de transport pentru hidrogen și CO_2 (inexistente în prezent). O lege-cadru a climei, care să angajeze în mod clar România în sensul obiectivelor ambițioase de reducere a emisiilor, ar putea facilita planificarea de proiecte de mare anvergură (atât de stat, cât și private) prin reducerea riscului investițiilor[14] și ar permite creșterea și mai mult a ambițiilor climatice, generând astfel noi investiții.

Caracterul fragmentat al politicilor României în domeniul climei necesită și **integrarea politicii climatice,** care poate fi asigurată de o lege-cadru a climei. Această integrare poate servi și la crearea unui consens politic rezistent la crize de moment (Frankhauser, Averchenkova, & Finnegan, 2018), și poate alinia politicile din diferite domenii la obiectivele climatice, așa cum se procedează în Danemarca, Franța, Spania și Suedia, unde politicile bugetare și climatice sunt aliniate (Duwe & Evans, 2021)[15]. Reflectarea obiectivelor obligatorii ale legii-cadru privind clima în alte politici, cum ar fi politicile de dezvoltare, poate contribui, de asemenea, la atenuarea impactului viitor al acestor politici asupra climei. De exemplu, ambițiile României privind dezvoltarea pe scară largă a infrastructurii de transport rutier ar putea fi condiționate de un obiectiv specific pentru emisiile generate de transportul rutier, precum și de planificarea infrastructurii rutiere care ar putea fi necesară pentru a sprijini indirect decarbonizarea (de exemplu, un producător din industria grea care dorește să își extindă baza de clienți interni pentru produse cu emisii reduse de dioxid de carbon, pentru a-și sprijini investițiile în decarbonizare). Prin consolidarea coeziunii politicilor, integrarea aspectelor climatice poate îmbunătăți și coordonarea între ministere și alte organisme guvernamentale. În România s-a încercat o coordonare interministerială prin înființarea Comitetului Interministerial privind Schimbările Climatice în 2022; însă Comitetul are un rol pur consultativ (Guvernul României, 2022).

Integrarea aspectelor climatice poate să stimuleze și încrederea investitorilor, care a fost afectată în România de lipsa unui cadru de guvernanță coerent, care, de exemplu, a blocat implementarea pe scară largă a surselor de energie regenerabilă, a crescut costurile de finanțare și a erodat încrederea generală a investitorilor (EPG, 2022b). Cel mai important, ar permite politicilor românești, în multe domenii afectate de schimbările climatice, să anticipeze riscurile de tranziție care se vor manifesta în diferite sectoare ale economiei și societății. De exemplu, impunerea

[14] Alte politici pot sprijini creșterea investițiilor private în decarbonizare, de exemplu, stabilirea de rapoarte privind riscurile climatice pentru instituțiile financiare, pentru a facilita investițiile în decarbonizare, așa cum prevede Legea spaniolă privind clima (GRI, 2023c).

[15] Franța intenționează să aloce 10 miliarde de euro pentru un program privind clima, pentru a îndeplini obiectivul intermediar pentru 2030 stabilit în legea privind clima (ESG News, 2023). Alternativ, Spania a stabilit în legea climei similar cadrului financiar multianual al UE, un procent din cheltuielile publice care trebuie să fie alocat acțiunilor de combatere a schimbărilor climatice (Insitutul Ecologic, 2023). Legea spaniolă merge chiar mai departe și precizează în preambulul său că este un instrument de deblocare a cheltuielilor europene pentru implementarea tranziției energetice și ar trebui să canalizeze investiții de peste 200 de miliarde de euro în perioada 2021-2030 (CAN Europe, 2022).

obligativității ca noile planuri și politici climatice să includă o evaluare completă a impactului socio-economic poate sprijini implementarea măsurilor de Tranziție Justă, care în prezent sunt slab reflectate în strategiile privind clima, iar justificarea și impactul acestora, așa cum sunt prezentate în Planurile Teritoriale de Tranziție Justă, sunt adesea neclare. Integrarea aspectelor climatice ar putea să îmbunătățească și calitatea dezbaterii politice privind schimbările climatice, așa cum s-a observat în Regatul Unit, unde discuțiile au devenit mai riguroase, mai frecvente și mai substanțiale ca răspuns la activitatea organismului consultativ independent privind schimbările climatice din Regatul Unit, înființat prin legea britanică a climei.[16]

În cele din urmă, **mecanismele de responsabilizare și angajamentul față de transparență** care pot fi consacrate într-o lege-cadru a climei ar putea aduce multiple beneficii României. Înființarea unui organism consultativ științific independent, așa cum s-a procedat în Regatul Unit, poate oferi o bază solidă de îndrumare științifică pentru elaborarea politicilor și poate spori transparența în stabilirea obiectivelor și a parcursurilor de reducere a emisiilor. Un astfel de organism ar putea fi constituit după modelul Consiliului Economic și Social din România, care este un organism consultativ autonom al Parlamentului și al Guvernului, care trebuie să fie consultat cu privire la proiectele de lege.[17] Printre atribuțiile sale se numără emiterea de avize asupra proiectelor de legi legate de domeniile sale de interes, elaborarea de analize și studii pe teme economice și sociale, atât la cererea autorităților, cât și din proprie inițiativă. Printre atribuțiile sale se numără și raportarea către Parlament și Guvern în cazul apariției unor fenomene economice și sociale care necesită atenție și o nouă legislație (Consiliul Economic și Social, 2023). Urmând acest exemplu, organismul consultativ științific independent ar putea fi alcătuit din experți din mediul academic, institute de cercetare, *think-tank*-uri, sectorul public sau privat, care au o experiență vastă în diferite subiecte legate de atenuarea schimbărilor climatice și de adaptarea la acestea. Pe lângă îndrumarea științifică a procesului de elaborare a politicilor, organismul consultativ științific independent ar putea să emită și avize cu privire la proiectele de legi și strategiile privind schimbările climatice. Rolul său ar putea merge dincolo de simpla consiliere a factorilor de decizie politică și ar putea deveni un organism de responsabilizare care să se angajeze activ în sfera publică, orientând discursul, făcând legătura între factorii de decizie politică, publicul larg și societatea civilă.

---

[16] Nu același lucru se poate spune despre dezbaterea publică în jurul schimbărilor climatice, deoarece legea a avut „un impact prea puțin perceptibil" asupra acesteia, deoarece documentele emise de Comitetul privind Schimbările Climatice sunt destinate doar elaborării și analizei politicilor (Frankhauser, Averchenkova, & Finnegan, 2018).

[17] Acesta este format din reprezentanți ai asociațiilor patronale, ai sindicatelor și ai societății civile. Domeniile de interes ale Consiliului Economic și Social sunt următoarele: politici economice, financiare și fiscale, relații de muncă, protecție socială, egalitate de șanse, agricultură și dezvoltare rurală, protecția mediului și dezvoltare durabilă, drepturi și libertăți, politici de sănătate, educație, tineret, cercetare, cultură și sport, protecția consumatorilor și concurență loială (Consiliul Economic și Social, 2023).

Și încrederea publică în autoritățile naționale, care este mult mai scăzută decât cea în alte entități, cum ar fi armata sau biserica (Statista, 2023), poate fi îmbunătățită printr-o lege-cadru a climei. Totuși, acest lucru depinde de măsura în care legea prevede procese transparente privind politicile și mecanisme semnificative de implicare a publicului, precum și responsabilitatea autorităților publice de a răspunde în timp util preocupărilor cetățenilor cu privire la schimbările climatice sau la programele de acțiune în domeniul climei; de exemplu, programul foarte popular „Casa Verde Fotovoltaice" pentru instalarea de panouri solare pe acoperișurile clădirilor rezidențiale s-a confruntat cu blocaje în cadrul Ministerului Mediului, în pofida unei cereri fără precedent (EPG, 2022b). Un angajament direct și clar față de cetățeni poate crea înțelegere și consens între factorii de decizie și public, precum și un mecanism prin care cetățenii interesați să-și tragă la răspundere guvernele pentru lipsa de acțiune în ceea ce privește schimbările climatice, o componentă esențială a justiției procedurale. O lege-cadru a climei are potențialul de a crea motive de litigiu împotriva statului sau a operatorilor economici care nu îndeplinesc obiectivele climatice.[18] Mai important este faptul că, dacă este concepută în mod corespunzător, poate servi la atribuirea responsabilităților într-un mod adecvat și poate asigura că toți actorii sunt conștienți de responsabilitatea lor în realizarea acțiunii climatice.

Elaborarea unei legi-cadru a climei: opțiuni și exemple

Această secțiune definește și descrie legile-cadru în domeniul climei, elementele de bază ale acestora, precum și exemple de bune practici de aplicare a acestora în țările europene.

Legile privind clima pot fi legi sectoriale sau legi-cadru (Averchenkova, et al., 2022). După cum sugerează și numele, legile sectoriale reglementează un anumit domeniu de interes în ceea ce privește adaptarea la schimbările climatice și atenuarea acestora, cum ar fi legislația privind energia sau managementul apelor. Pe de altă parte, legile-cadru au un domeniu de aplicare mai larg, oferă „o bază unificatoare pentru politica privind schimbările climatice" și abordează atenuarea și adaptarea la schimbările climatice într-o „manieră holistică și globală" (Averchenkova, et al., 2022). Acestea au ca scop să ofere o direcție generală de acțiune în domeniul climei și se bazează pe elemente de bază clare, care orientează în continuare politicile sectoriale, asigurând coerența în cadrul economiei și al societății.

Legislațiile naționale abordează schimbările climatice în mod diferit, în funcție de factorii specifici fiecărei țări, cum ar fi cultura politică, sistemul juridic și angajamentele sau prioritățile internaționale. Cu toate acestea, mai multe elemente de bază sunt comune legilor-cadru privind

[18] Acest lucru se poate întâmpla indiferent de existența legislației climatice. Recent, a fost intentat un proces împotriva statului român pentru că nu a luat măsuri adecvate și la timp pentru atenuarea și adaptarea la schimbările climatice (Declic, 2023).

clima (Institutul Ecologic, 2020; World Bank, 2020; Duwe & Evans, 2021). Lista de mai jos oferă o imagine de ansamblu a acestor elemente și a reprezentării lor în legislațiile naționale privind clima din UE, **cu informații complete disponibile în anexa** la prezentul document:

1. **Obiective de reducere a emisiilor**: obiective pe termen lung sau pe termen scurt, stabilite de obicei ca obiective de reducere a emisiilor de GES, formulate fie ca „-100% până în 2050", fie ca repere de „neutralitate climatică până în 2050". Obiectivele pe termen lung au rolul de a stabili direcția și ritmul decarbonizării și de a ghida schimbările structurale. Obiectivele pe termen scurt sau intermediare acționează ca repere și stabilesc traiectoria pentru atingerea obiectivului pe termen lung (World Bank, 2020). În funcție de complexitatea lor, legile-cadru privind clima pot include și obiective sectoriale.

Exemple: Dintre toate cele 16 țări din UE care au adoptat legi ale climei, majoritatea (12) prevăd neutralitatea climatică până în 2050 ca obiectiv la nivelul întregii economii (Insitutul Ecologic, 2023). Unele țări stabilesc obiective cantitative clare de reducere a emisiilor de GES pe termen lung (Franța, Finlanda, Olanda, Suedia), în timp ce altele își formulează obiectivele în termeni calitativi (Irlanda). Obiectivele intermediare sunt, de obicei, stipulate în mod clar și sunt prezente în Danemarca, Finlanda, Franța, Germania, Irlanda, Spania, Suedia. Uneori sunt prezente obiective sectoriale sau dispoziții specifice: cote de energie regenerabilă în mixul energetic pentru 2030 (Spania), producție de energie Neutralitate climatică până în 2050 (Olanda) sau reduceri de emisii din transportul intern (Suedia). În cele din urmă, unele legi privind schimbările climatice includ dispoziții privind revizuirea obiectivelor (Finlanda, Spania, Germania) sau chiar o dispoziție de tipul „fără regres", pentru a evita diminuarea ambițiilor (Danemarca, Germania, Spania) (Insitutul Ecologic, 2023).

2. **Instrumente/procese de planificare pe termen lung sau de elaborare a politicilor pe termen scurt**: în loc să prescrie instrumente de politică specifice, majoritatea legilor-cadru privind clima impun guvernelor să elaboreze planuri și strategii de politici, inclusiv un ciclu de revizuire, pentru a atinge obiectivele stabilite, de exemplu un PNIESC (mai mult axat pe sectoare) sau un STL (axat pe întreaga economie). În unele cazuri, țările adoptă legi mai complexe, care presupun strategii de adaptare sau planificare sectorială sau care stabilesc instrumente de politici clare pentru decarbonizare, cum ar fi bugetele de carbon. Bugetele de carbon sunt instrumente de politici care stabilesc câte tone metrice de emisii de GES pot fi eliberate într-o anumită perioadă (Duwe & Evans, 2021).

Exemple: În plus față de STL și PNIESC, care pot fi stipulate în lege (Spania, Portugalia, Luxemburg), unele legi-cadru ale climei prescriu propriile documente de planificare și revizuiri. Legislația poate prescrie planuri climatice pe termen lung și revizuiri periodice (Finlanda, Germania, Irlanda, Spania), documente de planificare pe termen mai scurt (Danemarca, Finlanda,

Franța, Germania, Irlanda, Suedia), planificare sectorială , cum ar fi planurile de tranziție justă, strategia privind hidrogenul, planurile de adaptare (Spania, Franța, Irlanda). În cazul în care țările au instituit un mecanism de buget de carbon, planurile climatice sunt legate de formularea periodică a bugetelor (Franța, Irlanda). Fiecare stat are propriile reguli de stabilire a bugetelor de carbon; de exemplu, în Marea Britanie, organismul consultativ (Comitetul pentru schimbări climatice) propune bugetele de carbon (stabilite cu 12 ani în avans), care urmează să fie dezbătute și legiferate în Parlament (Frankhauser, Averchenkova, & Finnegan, 2018). Bugetele de carbon pot fi o activitate comună a guvernului și a organismului consultativ științific (Irlanda) sau doar o responsabilitate a guvernului (Germania) (Institutul Ecologic, 2023).

3. **Monitorizarea progreselor:** legile-cadru privind clima includ sisteme de monitorizare, raportare și verificare (MRV) pentru a urmări impactul și rezultatele politicilor climatice, astfel încât factorii de decizie să poată ajusta politicile, dacă este necesar. Sistemele MRV pot contribui și la cercetarea independentă, la creșterea gradului de conștientizare și la stimularea dezbaterii privind politicile în domeniul climei (World Bank, 2020). De obicei, datele colectate de un sistem MRV se referă la evoluția emisiilor naționale de GES, la tendințele sau previziunile privind emisiile viitoare și la evaluarea pentru atingerea obiectivelor (Duwe și Evans, 2021).

Exemple: Raportarea anuală este normă în țările UE care au adoptat legi naționale privind schimbările climatice, rapoartele fiind prezentate, în general, parlamentelor acestora. Însă responsabilitățile din cadrul sistemului MRV variază – de exemplu, raportarea poate fi gestionată de guvern (Germania, Danemarca, Irlanda și Suedia) sau de un organism consultativ științific (Franța, Olanda și Spania). Sistemul MRV include și mecanisme pentru acțiuni suplimentare: în cazul în care nu se înregistrează progrese suficiente, guvernele din Danemarca, Finlanda, Germania și Olanda sunt obligate să pună în aplicare măsuri suplimentare. Monitorizarea poate fi, de asemenea, sectorială (Irlanda) sau legată de alte instrumente de politici în domeniul climei (bugetul climatic al Franței sau raportarea Portugaliei cu privire la utilizarea veniturilor din licitațiile ETS) (Institutul Ecologic, 2023).

4. **Aranjamente instituționale:** legile-cadru privind clima stabilesc rolurile și responsabilitățile pe care le au sau le împart diferitele ramuri ale guvernului. De multe ori, este creat un organism de coordonare dedicat schimbărilor climatice, iar parlamentele au sarcina de responsabilizare a guvernului în ceea ce privește rezultatele (World Bank, 2020). O coordonare clară ajută la alinierea diferitelor răspunsuri instituționale la schimbările climatice și asigură aplicarea eficientă a legii.

Exemple: Există legi ale climei care împuternicesc pur și simplu „guvernul" ca responsabil (Franța, Suedia), în timp ce altele stipulează în mod clar rolurile și responsabilitățile ministerelor,

instituțiilor, parlamentului și organismului consultativ. Legea finlandeză este un exemplu notabil, deoarece pune un accent puternic pe coordonarea interinstituțională și detaliază rolurile și contribuțiile ministerelor la ciclurile de planificare și raportare, inclusiv furnizarea de date. Parlamentul are un rol activ în cadrul legilor privind clima din Franța, Germania și Suedia, inclusiv în ceea ce privește stabilirea de obiective (Germania, Suedia) și primirea de planuri și rapoarte (Franța).

5. **Participarea publică:** întrucât schimbările climatice transcend sectoarele economice și segmentele societății, implicarea părților interesate este esențială în formularea politicilor climatice. Implicarea părților interesate contribuie la crearea unei înțelegeri comune a riscurilor și vulnerabilităților legate de schimbările climatice, alimentează dezbaterile și testează reacțiile la opțiunile de politici, generează opinii diferite și promovează consensul (World Bank, 2020). De asemenea, permite feedback-ul din partea diferitelor segmente ale societății, cum ar fi sectorul privat, societatea civilă și comunitățile locale, sporind transparența și implicarea politică.

Exemple: Dispoziții explicite privind participarea publică se regăsesc în legislația privind clima din Finlanda, Franța, Germania și Irlanda. În unele cazuri, sunt stabilite mecanisme specifice de implicare, de exemplu, o platformă de implicare a părților interesate (Finlanda, Franța) sau o Adunare cetățenească privind schimbările climatice (Spania) pentru a asigura participarea cetățenilor la procesele decizionale privind schimbările climatice într-o manieră structurată (Institutul Ecologic, 2023).

6. **Organisme consultative științifice independente:** politicile climatice trebuie să se bazeze pe date științifice, iar legile-cadru privind clima instituie adesea un organism consultativ științific independent care oferă consiliere de specialitate. Principalul său rol este de a sprijini elaborarea politicilor în baza cercetărilor și dovezilor științifice. Uneori, organismele consultative depășesc simplul rol de consultare și li se atribuie rolul de a responsabiliza guvernele, deoarece acestea trebuie să răspundă la recomandările și comentariile lor (World Bank, 2020).

Exemple: Cele mai multe legi[19] includ înființarea unor organisme consultative științifice care oferă consultanță de specialitate, monitorizează progresele înregistrate și consolidează dezbaterea publică privind politicile climatice. Finlanda, Franța, Irlanda, Germania, Danemarca și Spania desemnează organismele lor consultative cu monitorizarea periodică și cu consiliere de specialitate privind politicile și planurile climatice (de obicei, rapoartele de progres sunt întocmite

[19] Suedia nu include formarea unui organism consultativ științific în legea propriu-zisă, deoarece acest aspect este reglementat de un act guvernamental separat (Institutul Ecologic, 2020).

anual sau bienal). În Germania, rolul organismului consultativ se extinde la emiterea de avize cu privire la datele privind reducerile de emisii preconizate prezentate de guvern, la elaborarea de analize mandatate de Parlament și la revizuirea datelor anuale privind emisiile. În Danemarca, guvernul trebuie să răspundă la recomandările făcute de organismul consultativ și coordonează procesul anual de implicare a părților interesate într-un „Forum de dialog privind clima" (Insitutul Ecologic, 2023).

Pe scurt, cele șase elemente de bază care sunt comune majorității legilor-cadru privind clima pot fi un punct de plecare util pentru elaborarea unei astfel de legi în România. Acestea au fost aplicate în alte țări și, deși nu există încă dovezi ale impactului lor asupra reducerii emisiilor, există o bază solidă pentru cooptarea lor în procesul de elaborare a unei legi-cadru a climei. Următoarea secțiune, cea finală, se bazează pe aceste elemente pentru a prezenta o serie de recomandări pentru dezvoltarea unei legi-cadru a climei în România.

Recomandări pentru România

Pentru a realiza beneficiile prezentate în secțiunea anterioară, România trebuie să adopte o lege-cadru a climei care să includă elementele de bază ale bunelor practici necesare pentru a obține un impact pe termen lung. Actuala coaliție guvernamentală, în exercițiu cel puțin până la sfârșitul anului 2024, a propus adoptarea unei legi-cadru pentru protecția climei, dar se oferă prea puține informații cu privire la planurile imediate de elaborare și adoptare, iar până la alegerile generale mai este foarte puțin timp. Cu toate acestea, dinamica actuală a politicilor României în domeniul climei, în special angajamentele prezentate în proiectul de STL, fac din acest moment un prilej oportun pentru adoptarea unei legi-cadru a climei care să ghideze politicile viitoare în acest domeniu.

O lege-cadru a climei în România trebuie să includă următoarele elemente de bază:

- **Obiective clare și obligatorii de reducere a emisiilor pe termen scurt și lung** (la nivelul întregii economii și la nivel sectorial), aliniate la obiectivul de neutralitate climatică până în 2050 și la traiectoriile din cadrul EU ETS, Regulamentului privind partajarea eforturilor și Regulamentul LULUCF. Acestea trebuie să fie revizuite periodic, iar legea trebuie să includă o dispoziție împotriva regresului, astfel încât obiectivele să nu fie mai puțin ambițioase.
- Un set de **instrumente de planificare la nivelul întregii economii și sectoriale** (inclusiv, dar fără a se limita la PNIESC și STL), cu un angajament de revizuire și actualizare periodică. Legea climei trebuie să facă referire la implementarea Regulamentului privind guvernanța uniunii energetice și a acțiunilor climatice, și să consolideze eficacitatea PNIESC și a STL, ca instrument complementar pentru atingerea obiectivelor Uniunii. În

plus, legea ar putea impune elaborarea de planuri sau strategii sectoriale pentru sectoarele care au primit mai puțină atenție, cum ar fi industria și agricultura.

- **Un buget de carbon** (la nivelul întregii economii sau sectorial) pentru a asigura îndeplinirea obiectivelor intermediare. Aceste bugete trebuie să acopere un interval de timp limitat (de exemplu, 10 ani cu o revizuire de 5 ani) și să fie reduse progresiv pentru a atinge obiectivele de reducere a emisiilor.
- **Responsabilități instituționale clare** pentru a asigura coerența politicilor. În acest scop, responsabilitățile Comitetului interministerial privind schimbările climatice ar putea fi extinse pentru a asigura coordonarea obligațiilor ministeriale de implementare a legii-cadru privind schimbările climatice și a strategiilor sectoriale. Ministerele Economiei, Mediului, Energiei și Dezvoltării ar putea delega câte o echipă sau un departament responsabil cu raportarea privind realizarea obiectivelor sectoriale și implementarea dispozițiilor sectoriale ale legii climei.
- Un angajament de a stabili **un organism consultativ științific independent și prevăzut cu resurse suficiente** care să ghideze elaborarea politicilor și să responsabilizeze guvernele. Acest grup va fi numit de guvern, pe o perioadă determinată, și va fi alcătuit din experți independenți din mediul academic, institute de cercetare, *think-tank*-uri, sectorul public sau privat, care au o experiență avansată vastă în diferite subiecte legate de atenuarea schimbărilor climatice și de adaptarea la acestea. Acesta trebuie să aibă un secretariat specializat, cu personal și resurse proprii pentru a efectua cercetări și analize preliminare. Organismul consultativ științific independent ar putea fi constituit după structura Consiliului Economic și Social, care trebuie să fie consultat atât de Parlament, cât și de Guvern atunci când adoptă legi. Rolul său ar putea include publicarea de rapoarte bienale de progres către Parlament și furnizarea de avize și recomandări privind politicile climatice propuse, pe care guvernul ar fi obligat să le consulte.
- **Un sistem MRV clar**, inclusiv evaluarea periodică a impactului, raportarea cel puțin o dată la doi ani și utilizarea unor metodologii de evaluare a impactului bazate pe dovezi, inclusiv referitor la impactul socio-economic. Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor ar putea fi instituția desemnată să aplice sistemul MRV, în timp ce organismul consultativ științific independent ar evalua rezultatele și ar recomanda măsuri suplimentare. Legea ar trebui să includă dispoziții care să oblige guvernul să întreprindă acțiuni suplimentare în cazul în care se constată că obiectivele intermediare nu sunt îndeplinite.
- Obligații pentru **implicarea incluzivă și transparentă a părților interesate**, inclusiv în cadrul evaluărilor periodice de impact. Legea trebuie să prevadă dispoziții privind îmbunătățirea și consolidarea participării publicului la planurile climatice și la revizuirile legislative, inclusiv prin punerea la dispoziție a documentelor pentru comentarii, implicarea activă a societății civile și crearea unei platforme permanente de implicare a părților interesate. Pentru a se asigura că se ia în considerare contribuția părților interesate, recomandările acestora ar putea fi integrate în raportul organismului consultativ științific independent, la care guvernul trebuie să dea un răspuns.

- Obligații ca **viitoarele politici din toate domeniile să abordeze problemele legate de schimbările climatice** și pentru ca politicile energetice și climatice să includă evaluarea impactului socio-economic și măsuri de tranziție justă, în conformitate cu dispozițiile legii climei. Acest tip de integrare a aspectelor climatice ar putea fi aplicat prin cerința ca ministerele să elaboreze foi de parcurs sectoriale pentru reducerea emisiilor din sectoarele lor, cu obiectivul general al neutralității climatice.
- **O indicare clară a necesarului de resurse** (inclusiv de finanțare și capacitate administrativă) pentru consolidarea și punerea în aplicare a legii-cadru privind clima, pornind de la exemplele unor țări precum Franța sau Spania.

Anexă: O prezentare generală a legilor-cadru privind clima în statele membre ale UE

Tabelul 2. Elementele de bază ale legilor-cadru privind clima în statele membre ale UE. Sursa: (Ecologic Institute, 2023)

	Obiective de reducere a emisiilor[20]	**Instrumente/procese pentru planificarea pe termen lung; sau pentru elaborarea politicilor pe termen scurt**	**Monitorizarea progreselor**	**Aranjamente instituționale**	**Participare publică (dispoziții generale)/platforma de implicare a părților interesate**	**Organism consultativ științific independent**
Danemarca (adoptată în 2014; ultima revizuire în 2021)	Neutralitate climatică până în 2050; - reducerea cu 70% a emisiilor de GES până în 2030.	Un plan de acțiune privind clima (la fiecare 5 ani, cu un orizont de timp de 10 ani); un program anual privind clima, cu o declarație privind progresele înregistrate, măsurile planificate și recomandările Consiliului pentru Climă; Ministerul Climei, Energiei și Utilităților este responsabil de ambele;	Anual; raport anual privind situația și prognoza climatică, raport de progres prezentat împreună cu programul climatic; responsabil: Ministerul Climei, Energiei și Utilităților. De asemenea, Consiliul pentru Climă pregătește un raport privind stadiul și suficiența obiectivelor, măsurilor și politicilor.	Ministerul Climei, Energiei și Utilităților stabilește obiectivul pe termen de 10 ani, pregătește o analiză și o prognoză privind clima, pregătește un program anual privind clima pentru Parlament; Institutul Meteorologic Danez consiliază guvernul; Consiliul pentru climă asistă ministerul și face recomandări.	Forumul de dialog privind clima (ajută Consiliul pentru Climă)	Consiliul pentru Climă (pregătește rapoarte anuale, cataloage de măsuri, contribuie la dezbaterea publică, pregătește analize de recomandări)
Finlanda	Neutralitate climatică până	Plan privind clima atât pe termen lung (orizont de 30 de ani; la	Anual; raport anual privind clima referitor	Ministerul Ocupării Forței de Muncă și al Economiei este	Consiliul Sami pentru Climă	Grupul pentru Climă (declarații

[20] În cazul în care nu se specifică, toate obiectivele de reducere a emisiilor sunt comparate cu nivelurile din 1990.

(adoptată în 2015; ultima revizuire în 2022)	în 2035 (emisii net negative ulterior); - reducerea cu 90% a emisiilor de GES până în 2050; - reducerea cu 80% a emisiilor de GES până în 2040; - reducerea cu 60% a emisiilor de GES până în 2030.	fiecare 10 ani) cât și pe termen mediu o dată pe ciclu electoral; evaluare ex-ante a politicilor pe 10-15 ani; alte planuri sectoriale includ planul LULUCF, planul de adaptare la schimbările climatice, planurile climatice municipale.	la emisii și absorbții, evaluare a suficienței acțiunilor curente și planificate în planurile climatice; responsabil: Consiliul de Stat (guvernul).	responsabil de planificarea pe termen lung; Ministerul Agriculturii și Pădurilor este responsabil de planul național de adaptare; Ministerul Mediului este responsabil de planul pe termen mediu pentru politica privind schimbările climatice, precum și de formularea raportului anual privind schimbările climatice; Institutul de Statistică al Finlandei este organismul național responsabil de inventariere a emisiilor de GES; de asemenea, se face referire la faptul că „guvernul” trebuie să raporteze către Parlament.	(sprijină pregătirea planurilor climatice, trebuie să fie solicitat să comenteze și să pregătească declarații cu privire la planuri)	privind planurile climatice, elaborează studii științifice pentru planificarea, implementarea și monitorizarea politicilor)
Franța (adoptată în 2015; ultima revizuire în 2019)	Neutralitate climatică până în 2050; - reducerea cu 83,3% a emisiilor de GES până în 2050 (pe baza unei formule de calcul); - reducerea cu 40% a emisiilor	Strategia națională de dezvoltare bazată pe emisii reduse de carbon, legată de perioadele bugetelor de carbon și de planificarea multianuală în sectorul energetic, actualizată la fiecare 5 ani; program multianual de politică energetică (orizont de timp de 10-15 ani), actualizat la fiecare 5 ani; alte planificări: programe energetice multianuale regionale și strategii regionale bazate pe emisii	Anual și pe 5 ani; raport pe 5 ani al guvernului în legătură cu bugetul de carbon; raport anual al Consiliului Superior pentru Climă. Responsabili: guvernul și Consiliul Superior pentru Climă.	Nu atribuie cu adevărat responsabilități; menționează doar ca termen generic „guvernul” ca fiind responsabil pentru planurile de acțiune privind clima, rapoartele sau măsurile de implementare.	Consiliul Național pentru Tranziție Ecologică (consultat cu privire la proiectele de lege și strategiile de mediu sau energetice, emite avize cu privire la Programul Multianual de	Consiliul Superior pentru Climă (rapoarte anuale privind progresele înregistrate, opinii privind STL, respectarea bugetelor de carbon)

	de GES până în 2030.	reduse de carbon; cuprinde bugete de carbon ca instrumente de planificare.			Energie și proiectele de buget)	
Grecia (adoptată în 2022)	Neutralitate climatică până în 2050; - reducerea cu 80% a emisiilor de GES până în 2040; - reducerea cu 55% a emisiilor de GES până în 2030.	PNIESC este stipulat în lege; planurile municipale de reducere a emisiilor trebuie elaborate și revizuite la fiecare 5 ani; Strategia națională de adaptare la schimbările climatice (la fiecare 5 ani), împreună cu planurile regionale de adaptare la schimbările climatice (care acoperă 7 ani și trebuie revizuite la fiecare 5 ani); cuprinde bugete de carbon ca instrumente de planificare.	Raport anual privind progresele înregistrate în ceea ce privește atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea, care include date privind emisiile de GES și evaluarea progreselor pe sectoare; raport de activitate pe 5 ani privind progresele înregistrate în direcția neutralității climatice, cu măsuri propuse și revizuirea obiectivelor. Responsabili: Ministerul Mediului și Energiei, Ministerul Crizelor Climatice și Protecției Civile și Organizația Națională de Mediu și Schimbări Climatice.	Ministerul Schimbărilor Climatice și Protecției Civile este responsabil de Strategia națională de adaptare la schimbările climatice; Direcția Schimbări Climatice și Calitatea Atmosferei din cadrul Ministerului Mediului și Energiei este responsabilă de bugetele sectoriale de carbon; Ministerul Mediului și Energiei este responsabil de revizuirea progreselor înregistrate în direcția neutralității climatice și de propunerea de noi măsuri. Comitetul guvernamental pentru neutralitate climatică aprobă propunerile de revizuire a obiectivelor.	Consiliul Național pentru Adaptare la Schimbările Climatice (emite avize privind revizuirea planurilor, aspecte generale legate de climă); include și dispoziții generale privind consultările publice cu privire la planurile și măsurile climatice, Organizația pentru Mediu Natural și Schimbări Climatice (agenție guvernamentală)	Comitetul Științific pentru Schimbările Climatice (rol consultativ în materie de politică climatică, coordonează consultările cu părțile interesate, emite avize la fiecare 5 ani cu privire la bugetele de carbon, la suficiența obiectivelor și la acțiunile propuse). Guvernul este obligat să îl consulte cu privire la bugetele de carbon și la bugetele de adaptare.

Germania (adoptată în 2019; ultima revizuire în 2021)	Neutralitate climatică până în 2045; - reducerea cu 88% a emisiilor de GES până în 2040; - reducerea cu 65% a emisiilor de GES până în 2030.	Referiri la STL la nivel național și la actualizarea acesteia, dar nu există termene clare asociate; Programul de Acțiune pentru climă actualizat la fiecare 5 ani, care include măsuri pentru atingerea obiectivelor sectoriale și măsuri suplimentare ad-hoc de remediere a deficiențelor („program de acțiune imediată”); planuri de acțiune la nivel federal; cuprinde bugete de carbon ca instrumente de planificare.	Anual și bienal; raport anual de acțiune climatică privind evoluția GES pe sectoare și progresele înregistrate în implementarea programelor de acțiune climatică; raport bienal privind prognozele climatice; responsabil: Guvernul federal.	Referiri la Guvernul federal pe tot parcursul legii; specifică faptul că ministerele de resort sunt responsabile de supravegherea absorbțiilor din LULUCF și de punerea în aplicare a Regulamentului privind partajarea eforturilor; Ministerul Federal pentru Mediu, Conservarea Naturii și Siguranță Nucleară, împreună cu Ministerul Federal pentru Afaceri Economice și Energie, determină absorbțiile de GES rezultate din măsurile propuse în cadrul programelor de acțiune pentru climă; cele două ministere pregătesc, de asemenea, rapoarte naționale de progres; Agenția Federală de Mediu are roluri în colectarea datelor privind emisiile.	Nu prevede formarea unui grup de implicare a părților interesate, are doar prevederi generale privind participare publică: guvernul trebuie să implice administrațiile locale și părțile interesate prin proceduri de consultare publică cu privire la fiecare program de acțiune privind clima.	Consiliul de Experți în domeniul Schimbărilor Climatice (raport bienal de activitate)
Irlanda (adoptată în 2015; ultima revizuire în 2021)	Neutralitate climatică până în 2050 (cel târziu); - reducerea cu 51% a emisiilor de GES până în	Strategia națională de acțiune pe termen lung privind clima (include reduceri și absorbții sectoriale, orizont de timp de 30 de ani); plan de acțiune privind clima elaborat anual în concordanță cu bugetele de carbon; cadru național de	Raport anual privind evoluțiile și prognozele privind emisiile de GES pe sectoare și recomandări de politici sectoriale	Ministerul Mediului, Climei și Comunicațiilor este însărcinat cu elaborarea planului național de atenuare și a strategiei naționale de adaptare; planurile de adaptare sectoriale vor fi	Ministerul trebuie să consulte publicul cu privire la planurile anuale de acțiune privind clima și la STL.	Consiliul Consultativ privind Schimbările Climatice (propune bugete și programe de

	2030 (comparativ cu nivelurile din 2018).	adaptare, actualizat la fiecare 5 ani; planuri de adaptare sectoriale; cuprinde bugete de carbon ca instrumente de planificare.	specifice; rapoarte periodice privind progresele înregistrate în vederea atingerii obiectivelor naționale și punerea în aplicare a planurilor de acțiune privind clima, a planurilor pe termen lung, a adaptării sectoriale, a programului privind bugetul de carbon; responsabil: Consiliul Consultativ și Ministrul Mediului, Climei și Comunicațiilor.	formulate de ministerele relevante; ministerele guvernului au și obligații de raportare în fața unui comitet mixt al Parlamentului.		carbon, consiliază ministrul cu privire la acțiunile climatice, STL, cadrul național de adaptare, publică o analiză anuală)
Luxemburg (adoptată în 2020)	Neutralitate climatică până în 2050 - reducerea cu 55% a emisiilor de GES până în 2030 (în comparație cu nivelurile din 2005); sectoarele ETS nu sunt incluse	STL, care acoperă 30 de ani, cu o revizuire la 5 ani, dacă se consideră necesar; aceasta este elaborată de ministerele energiei și climei; strategia de adaptare, care acoperă 50 de ani, la fiecare 10 ani, cu o actualizare la 5 ani; PNIESC elaborat de ministerele climei și energiei.	Raportul anual de evaluare a progreselor înregistrate și raportul anual privind emisiile sectoriale. Responsabil: Ministrul Climei. Organismul consultativ evaluează rapoartele de evaluare.	Majoritatea responsabilităților sunt atribuite Ministerului Climei, de la finanțare până la elaborarea planurilor (unde contribuie și Ministerul Energiei).	Platforma climatică, forum de discuții pe teme climatice, propune domenii de cercetare, emite avize, se ocupă de dialoguri pe mai multe niveluri, participă la elaborarea primului proiect al PNIESC).	Observatorul de Politici Climatice (evaluează rapoartele anuale ale ministerului, emite avize, oferă consultanță în materie de politici climatice, evaluarea politicilor).

	în obiectivul intermediar.					
Olanda (adoptată în 2019)	- reducerea cu 95% a emisiilor de GES până în 2050; - reducerea cu 49% a emisiilor de GES până în 2030.	Planul climatic, care acoperă 10 ani, este revizuit la fiecare 5 ani; poate fi modificat pentru a aborda orice deficiență în realizarea obiectivelor; responsabile de elaborarea acestuia sunt ministerele implicate.	Notă anuală privind clima, cu o imagine generală a implementării planului climatic și un raport bienal de progres privind planul climatic. Ministerul Economiei și al Politicii Climatice le pregătește pe ambele; Direcția de consultanță a Consiliului de Stat contribuie la nota privind clima.	Ministrul Economiei și al Politicii Climatice este responsabil de Planul privind clima, în timp ce „miniștrii de resort” sunt responsabili cu punerea în aplicare a politicilor climatice prezentate în plan. Planul privind clima trebuie să fie prezentat Parlamentului.	Prevederea dedicată participării publice, care face parte din legislația generală olandeză, se aplică și planului climatic. În scopul punerii în aplicare, ministerul trebuie să consulte administrațiile municipale și „alte părți relevante”.	Agenția de Evaluare a Mediului din Olanda (agenție guvernamentală, dar care funcționează în mod independent, responsabilă cu publicarea anuală a unei perspective energetice și climatice, care include impactul politicilor climatice din anul precedent; prognoza este trimisă de minister către parlament pentru discuții).
Portugalia (adoptată în 2021)	Neutralitate climatică până în 2050; - reducerea cu 90% a emisiilor de GES până în 2050;	STL și PNIESC transpuse în lege. În plus, urmează să fie formulate planuri de acțiune municipale și regionale privind schimbările climatice; planuri naționale de adaptare la schimbările climatice (care acoperă 10 ani); planuri sectoriale de atenuare și adaptare	Anual se întocmesc două rapoarte, unul privind stadiul de implementare a instrumentelor de planificare, acțiunile de adaptare la schimbările climatice,	Un „guvern” generic este responsabil pentru coordonarea, supravegherea și controlul interministerial general și poate delega roluri altor organisme publice. Un „stat” definit foarte vag, este însărcinat cu punerea în	Include dispoziții generale privind participarea publică la elaborarea și revizuirea instrumentelor de politică în domeniul climei, informațiile	Consiliul de acțiune pentru climă (colaborează cu parlamentul și guvernul în pregătirea studiilor,

	- reducerea cu 65-75% a emisiilor de GES până în 2040 (exclusiv LULUCF); - reducerea cu 55% a emisiilor de GES până în 2030; Toate reducerile sunt comparate cu nivelurile din 2005.	(la fiecare 5 ani); cuprinde bugete de carbon ca instrumente de planificare. Un „guvern" generic este responsabil de elaborarea documentelor de planificare și a rapoartelor de monitorizare a progreselor.	politicile și măsurile privind GES, iar celălalt privind utilizarea veniturilor obținute din licitațiile ETS. Ambele sunt prezentate Parlamentului și făcute publice.	aplicare a politicilor climatice.	trebuie să fie puse la dispoziție într-un mod clar, sistematic și ușor de consultat, iar statul trebuie să încurajeze și să permită participarea publică. De asemenea, în lege sunt prevăzute instrumente online de informare.	evaluărilor și avizelor privind acțiunile în domeniul climei; emite avize, prezintă recomandări și comentarii, contribuie la dezbaterea publică privind modul în care se poate realiza o politică eficientă în domeniul climei).
Spania (adoptată în 2021)	Neutralitate climatică până în 2050; - reducerea cu 23% a emisiilor de GES până în 2030; un obiectiv pentru 2040, care urmează stabilit ulterior.	Strategia de decarbonizare până în 2050, propusă de Ministerul Tranziției Ecologice, revizuită la fiecare 5 ani, include un obiectiv indicativ de atenuare pentru 2040; PNIESC; cicluri de planificare sectorială; Planul național de adaptare la schimbările climatice; Strategia de tranziție Justă la fiecare 5 ani; cuprinde bugete de carbon ca instrumente de planificare.	Raportul anual al Comitetului de experți privind schimbările climatice și tranziția energetică, care evaluează și face recomandări privind politicile în domeniul energiei și al schimbărilor climatice, inclusiv reglementările; rapoarte periodice de progres privind PNIESC de către	Ministerul Tranziției Ecologice este responsabil pentru formularea PNIESC, pentru raportarea progreselor înregistrate; acesta are atribuții și în formularea strategiei de tranziție justă, în finanțarea pentru climă, împreună cu alte ministere relevante, în planurile de adaptare; un „guvern" generic este menționat de mai multe ori, cu diferite atribuții sectoriale (de exemplu, în stabilirea obiectivelor RES, aprobarea altor documente	Dispoziție dedicată participării publice care prevede ca toate planurile și instrumentele de protecție a climei să fie deschise consultării; instituie Adunarea Cetățenească privind Schimbările Climatice.	Comitetul de Experți privind Schimbările Climatice și Tranziția Energetică (pregătește raportul anual)

			Ministerul Tranziției Ecologice.	strategice, educație și formare etc.);		
Suedia (adoptată în 2017)	Neutralitate climatică până în 2045; - reducerea cu 85% a emisiilor de GES până în 2045; - reducerea cu 63% a emisiilor de GES până în 2030; - reducerea cu 75% a emisiilor de GES până în 2040 (exclusiv LULUCF).	La fiecare 4 ani, guvernul pregătește un plan de acțiune privind politica în domeniul climei, care include noile măsuri propuse, tendințele și prognozele privind emisiile, evaluările de impact, monitorizarea progreselor.	Raport anual privind clima referitor la tendințele în materie de emisii, deciziile de politică climatică și impactul acestora, evaluarea necesității de a lua măsuri suplimentare, pregătit de guvern și inclus în proiectul de lege bugetară anuală (integrare).	Nu atribuie cu adevărat responsabilități; menționează doar ca termen generic „guvernul” ca fiind responsabil pentru planurile de acțiune privind clima, rapoartele sau măsurile de implementare.	Nu se menționează.	Consiliul pentru Politici Climatice (roluri consultative generale, pregătește un raport anual privind eficacitatea politicii climatice și compatibilitatea politicilor cu obiectivele, evaluarea planurilor de acțiune politică, rapoarte anuale privind propriile activități și modul în care sunt utilizate fondurile) Adoptată prin decret separat, nu în legea propriu-zisă.

Bibliografie

Averchenkova, A. (2019). *Legislating for a low carbon and climate resilient transition learning from international experiences.* Madrid: Real Instituto Elcano.

Averchenkova, A., Frankhauser, S., & Finnegan, J. (2021). The impact of strategic climate legislation: evidence from expert interviews on the UK Climate Change Act. *Climate Policy*, 251-263.

Averchenkova, A., Srindhar, A., Dubash, N. K., Higham, C., Olivia, R., & Gilder, A. (2022). *Climate Governance Functions, Towards context-specific climate laws.* Centre for Policy Research, Grantham Research Insitute on Climate Change and the Environment, Climate Legal.

CAN Europe. (2022). *Climate Laws in Europe. Essential for achieving climate neutrality.* Climate Action Network.

Cătuți, M., Miu, L., & Postoiu, C. (2022). *Recommendations for Romania's Long-Term Strategy: Pathways to climate neutrality.* București: Energy Policy Group.

Declic. (2023). *declic.ro.* Accesat la 1 iunie 2023, la https://www.declic.ro/wp-content/uploads/SchimbariClimatice_ACTIUNE_4%20(ID%2069779)_en.pdf

Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă. (2018). *Strategia națională pentru dezvoltarea durabilă a României 2030.*

Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă. (2022). *dezvoltaredurabila.ro.* Accesat la 26 iulie 2023, la https://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/2021/05/21/strategia-nationala-de-renovare-pe-termen-lung/

Duwe, M., & Evans, N. (2021). *Professionalizing Climate Policy via Legislation: Good Practices in Long-Term National Climate Framework Laws.* Israel Public Policy Institute and Heinrich Boll Foundation Tel Aviv.

E3G. (2022). *e3g.org.* Accesat la 13 octombrie 2023, la https://www.e3g.org/news/the-success-of-the-european-green-deal-depends-on-its-national-ownership/

E3G. (2022). *The Case for Member States to Enact the EU Climate Commitments Unlocking the Support for a Socially Fair Transition.* E3G.

CE. (2019). *eur-lex.europa.eu.* Accesat la 1 mai 2023, la https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0002.02/DOC_1&format=PDF

CE. (2020). *ec.europa.eu.* Accesat la 2 mai 2023, la https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1940

CE. (2022). *ec.europa.eu*. Accesat la 2 mai 2023, la https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/EN/INF_22_5402

CE. (2023a). *commission.europa.eu.* Accesat la 2 mai 2023, la https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repowereu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_en

CE. (2023b). *commission.europa.eu*. Accesat la 30 mai 2023, la https://commission.europa.eu/law/application-eu-law/implementing-eu-law/infringement-procedure_en

CE. (2023c). *climate.ec.europa.eu*. Accesat la 25 iulie 2023, la https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets/free-allocation/allocation-industrial-installations_en#free-allocation-in-phase-4-2021-2030

CE. (2023d). *taxation-customs.ec.europa.eu*. Accesat la 25 iulie 2023, la https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en

ECNO. (2023). *climateobservatory.eu.* Accesat la https://climateobservatory.eu/report/state-eu-progress-climate-neutrality

Institutul Ecologic. (2020). *Climate Laws in Europe Good practices in net-zero management.* Ecologic Insitute.

Institutul Ecologic. (2023). *Climate laws info-matrix. ecologic.eu.* Accesat la 21 iulie 2023, la https://www.ecologic.eu/19320

Consiliul Economic și Social. (2023). *ces.ro*. Accesat la 27 octombrie 2023, la https://www.ces.ro/legislatie/ro/9

EPG. (2022a). *Phasing out coal in Romania: An assessment of the governance framework.* București: EPG.

EPG. (2022b). *What's holding back large-scale renewable deployment in Romania.* Accesat la 6 iunie 2023, la https://www.enpg.ro/wp-content/uploads/2022/11/Whats-holding-back-large-scale-renewable-deployment-in-Romania-Policy-Brief.pdf

EPG. (2023). *enpg.ro*. Accesat la 2 mai 2023, la https://www.enpg.ro/strategia-pe-termen-lung-a-romaniei-un-pas-esential-dar-imperfect-al-guvernului-spre-neutralitatea-climatica/

ESG News. (26 septembrie 2023). *esgnews.com*. Accesat la 30.10.2023, la https://esgnews.com/france-allocates-e10-billion-to-a-50-point-program-designed-to-address-climate-change/

Eskander, S. M., & Frankhauser, S. (2020). Reduction in greenhouse gas emissions from national climate legislation. *Nature Climate Change, 10*, 750–756.

Frankhauser, S., Averchenkova, A., & Finnegan, J. (2018). *10 years of UK Climate Change Act.* Londra: Grantham Research Institute on Climate Change and the Environment and the Centre for Climate Change Economics and Policy.

GRI. (2023a). *climate-laws.org*. Accesat la 11 mai 2023, la https://climate-laws.org/faq

GRI. (2023b). *climate-laws.org*. Accesat la 22 mai 2023, la https://climate-laws.org/methodology

GRI. (2023c). *climate-laws.org*. Accesat la 6 iunie 2023, la https://climate-laws.org/document/law-7-2021-on-climate-change-and-energy-transition_f039

GRI. (2023d). *climate-laws.org*. Accesat la https://climate-laws.org/document/the-climate-act_dae7?q=climate+neutrality&e=true&c=Legislation

GRI. (2023e). *climate-laws.org*. Accesat la 29 iunie 2023, la https://climate-laws.org/document/climate-change-act-609-2015_df00?l=finland&c=Legislation

GRI. (2023f). *climate-laws.org*. Accesat la 29 iunie 2023, la https://climate-laws.org/document/french-strategy-for-energy-and-climate_2d2e?q=france&e=true&r=europe-central-asia&y=2018&y=2023&l=sweden

GRI. (2023g). *climate-laws.org*. Accesat la 29 iunie 2023, la https://climate-laws.org/document/federal-climate-protection-act-and-to-change-further-regulations-bundesklimaschutzgesetz-or-ksg_c1c2?l=germany&c=Legislation

GRI. (2023h). *climate-laws.org*. Accesat la 29 iunie 2023, la https://climate-laws.org/document/climate-action-and-low-carbon-development-act-2015_2ea8?l=germany&c=Legislation

GRI. (2023i). *climate-laws.org*. Accesat la 29 iunie 2023, la https://climate-laws.org/document/climate-act_9e1d?q=sweden&e=true&r=europe-central-asia&y=2018&y=2023&l=sweden

GRI. (2023j). *climate-laws.org*. Accesat la https://climate-laws.org/document/national-climate-law-4936-2022-on-the-transition-to-climate-neutrality-and-adaptation-to-climate-change_2ff3?q=greece&y=2018&y=2023&c=Legislation

GRI. (2023k). *climate-laws.org*. Accesat la https://climate-laws.org/document/law-of-15-december-2020-relating-to-the-climate_40b1?q=luxembourg&y=2018&y=2023

GRI. (2023l). *climate-laws.org*. Accesat la https://climate-laws.org/document/climate-act_4bc4?q=netherlands&y=2018&y=2023&c=Legislation

IPCC. (2023). *ipcc.ch.* Accesat la 21 aprilie 2023, la https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/

Keating, D. (2023). *Does the EU need a 2040 climate target?* Accesat la 08.07.2023, la https://www.energymonitor.ai/policy/does-the-eu-need-a-2040-climate-target/

Meyer-Ohlendorf, N., Spasova, D., Graichen, J., & Gores, S. (2023). *Designing the EU 2040 climate target.* Berlin: Insitutul Ecologic.

Ministerul Energiei. (2020). *energy.ec.europa.eu.* Accesat la 3 mai 2023, la https://energy.ec.europa.eu/system/files/2020-04/ro_final_necp_main_ro_0.pdf

Ministerul Energiei. (2022). *energie.gov.ro.* Accesat la 3 mai 2023, la https://energie.gov.ro/wp-content/uploads/2022/08/Strategia-2030_DGJRI_AM_12.08.2022_MU_Clean_25.08.2022-1.pdf

Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor. (2023). *mmediu.ro*. Accesat la 2 mai 2023, la http://www.mmediu.ro/articol/strategia-pe-termen-lung-a-romaniei-pentru-reducerea-emisiilor-de-gaze-cu-efect-de-sera/6135

Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene. (2021). *mfe.gov.ro.* Accesat la 3 mai 2023, la https://mfe.gov.ro/pnrr/

Ministerul Apelor, Mediului și Pădurilor. (2022a). *mmediu.ro.* Accesat la 26 iulie 2023, la http://www.mmediu.ro/app/webroot/uploads/files/Strategia%20Nationala%20privind%20Economia%20Circulara%20-%20var%20finala.pdf

Ministerul Apelor, Mediului și Pădurilor. (2022b). *mmediu.ro.* Accesat la 26 iulie 2023, la http://mmediu.ro/app/webroot/uploads/files/SNASC_SEA_2022.pdf

MIT Climate Portal. (2022). Accesat la 08.07.2023, la https://climate.mit.edu/ask-mit/how-are-countries-held-accountable-under-paris-agreement

Monitorul Oficial. (2014). Accesat la https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/160331

Monitorul Oficial. (2005). Accesat la https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/66970

Monitorul Oficial. (2008). *legislatie.just.ro*. Accesat la https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/98742

Monitorul Oficial. (2016). Accesat la https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/180236

Monitorul Oficial. (2018). *legislatie.just.ro*. Accesat la https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/209000

Monitorul Oficial. (2020). Accesat la https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/227538

Monitorul Oficial. (5 decembrie 2022). *monitoruloficial.ro*. Accesat la 6 decembrie 2022, la https://monitoruloficial.ro/Monitorul-Oficial--PI--1163--2022.html

Monitorul Oficial. (2023). Accesat la https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/263805

Postoiu, C., Duma, D., & Panica, D. (2023). *Distributional impact of carbon pricing in Romania.* Energy Policy Group.

Administrația prezidențială. (2022). *presidency.ro.* Accesat la https://www.presidency.ro/ro/presa/clima-si-sustenabilitate/raportul-limitarea-schimbarilor-climatice-si-a-impactului-lor-o-abordare-integrata-pentru-romania

Regulamentul (UE) 2021/1119. (2021). *eur-lex.europa.eu.* Accesat la 1 mai 2023, la https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1119

Regulamentul (UE) 2018/1999. (2018). *eur-lex.europa.eu.* Accesat la 1 mai 2023, la https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1999

Reportnet. (2023). *reportnet.europa.eu*. Accesat la 07 iunie 2023, la https://reportnet.europa.eu/public/dataflow/900

Guvernul României. (2022). *sgg.gov.ro*. Accesat la 8 iunie 2023, la https://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2022/04/HGANEXA-8.pdf

Guvernul României. (2023). *gov.ro*. Accesat în 2023, la https://gov.ro/fisiere/pagini_fisiere/23-06-16-12-32-52Programul_de_Guvernare_2023-2024.pdf

Guvernul României. (2023a). *gov.ro.* Accesat la 1 iunie 2023, la https://gov.ro/fisiere/programe_fisiere/Program_de_Guvernare_2021%E2%80%942024.pdf

sgglegis.gov. (2023). *sgglegis.gov.ro*. Accesat la 9 iulie 2023, la http://sgglegis.gov.ro/legislativ/docs/2019/02/n8sv60rpqd1f_29xmt53.pdf

Statista. (2023). *statista.com.* Accesat la 1 iunie 2023, la https://www.statista.com/statistics/1101030/trust-in-romanian-institutions/

Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă. (2018). *Romania's Sustainable Development Strategy 2030.* Accesat la 26 mai 2023, la https://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/wp-content/uploads/2019/03/Romanias-Sustainable-Development-Strategy-2030.pdf

UNFCCC. (2023b). *unfccc.int*. Accesat la 22 mai 2023, la https://unfccc.int/kyoto_protocol

UNFCCC. (2023a). *unfccc.int*. Accesat la 1 mai 2023, la https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement

World Bank. (2020). *World Bank Reference Guide to Climate Change Framework Legislation.* Washington: World Bank.

Energy Policy Group (EPG) este un think-tank independent, non-profit, specializat în politica energetică și climatică. EPG realizează analize de politici bazate pe dovezi privind decarbonizarea sectoarelor energetic, industrial, al construcțiilor și transporturilor. Se concentrează geografic în principal pe Uniunea Europeană și Europa de Sud-Est, dar analizele sale țin cont de tendințele globale ale pieței, precum și de cele tehnologice și geopolitice. EPG are sediul în București, România, unde a fost înființată în 2014.

EPG

Scanați pentru mai multe publicații